

1983/84:6

Torsdagen den 13 oktober

Kl. 12.00

Förhandlingarna leddes till en början av andre vice talmannen.

1 § Upplästes följande inkomna skrivelser:

Till riksdagen

Härmed avsäger jag mig ledamotskapet i finansutskottet.

Stockholm 1983-10-11

Rolf Wirtén

Till riksdagen

Härmed avsäger jag mig ledamotskapet i skatteutskottet.

Stockholm 1983-10-11

Björn Molin

Till riksdagen

Härmed avsäger jag mig uppdraget som suppleant i utrikesutskottet.

Stockholm 1983-10-11

Hans Petersson

i Röstånga

Till riksdagen

Härmed avsäger jag mig uppdraget som suppleant i utbildningsutskottet.

Stockholm 1983-10-11

Kenth Skårvik

Till riksdagen

Härmed avsäger jag mig uppdraget som suppleant i trafikutskottet.

Stockholm 1983-10-11

Hugo Bergdahl

Dessa avsägelser godkändes av kammaren.

Torsdagen den
13 oktober 1983

*Kompletteringsval
till utskott*

2 § Kompletteringsval till utskott

Anf. 1 ANDRE VICE TALMANNEN:

Folkpartiets partigrupp har med anledning av nyssnämnda avsägelser från uppdrag i vissa utskott anmält följande nya företrädare, nämligen som ledamot i finansutskottet Björn Molin, som suppleant i finansutskottet Kenth Skårvik, som ledamot i skatteutskottet Kjell Johansson, som suppleant i skatteutskottet Rune Ångström, som suppleant i utrikesutskottet Jan-Erik Wikström samt som suppleant i utbildnings- och trafikutskotten Rolf Wirtén.

Vidare har folkpartiets partigrupp som suppleant i arbetsmarknadsutskottet under Eric Hägelmarks ledighet anmält hans ersättare Anna-Kerstin Larsson.

Andre vice talmannen förklarade valda till

ledamot i finansutskottet

Björn Molin (fp)

suppleant i finansutskottet

Kenth Skårvik (fp)

ledamot i skatteutskottet

Kjell Johansson (fp)

suppleant i skatteutskottet

Rune Ångström (fp)

suppleant i utrikesutskottet

Jan-Erik Wikström (fp)

suppleant i utbildningsutskottet

Rolf Wirtén (fp)

suppleant i trafikutskottet

Rolf Wirtén (fp)

suppleant i arbetsmarknadsutskottet

Anna-Kerstin Larsson (fp)

3 § Justerades protokollen för den 4 och 5 innevarande månad.

4 § Upplästes och lades till handlingarna följande från valprovsningsnämnden inkomna

Nr 6

Torsdagen den
13 oktober 1983

Berättelse om granskning av bevis för riksdagsledamot och ersättare

Till valprovsningsnämnden har från riksskatteverket inkommit bevis om att Margó Ingvardsson (vpk), Sollentuna, utsetts till ny ledamot av riksdagen fr. o. m. den 15 oktober 1983 sedan Karin Nordlander (vpk) avsagt sig sitt uppdrag.

Till ersättare för riksdagsledamöter har utsetts Ingela Andersson, Stockholm, och Bitte Engzell, Enskede (båda vpk).

Valprovsningsnämnden har vid sammanträde denna dag granskat bevisen och därvid funnit att de blivit utfärdade i enlighet med 15 kap. 1 § vallagen. Stockholm den 12 oktober 1983

Stig Nordlund

/Sven-Georg Grahn

5 § Upplästes följande inkomna skrivelse:

Till riksdagen

Undertecknad anhåller om befrielse från uppdraget att vara riksdagsman fr. o. m. den 1 januari 1984. Anledningen är att jag erhållit annan arbetsuppgift, som icke går att förena med riksdagsarbetet.

Stockholm den 11 oktober 1983

Rolf Wirtén

Kammaren biföll denna anhållan.

6 § Upplästes följande inkomna skrivelser:

Till riksdagen

Undertecknad hemställer om ledighet från riksdagsarbetet under tiden den 24 oktober–den 23 november för att fullgöra uppdrag som delegat vid svenska FN-delegationen i New York.

Stockholm den 10 oktober 1983

Karin Andersson

Till riksdagen

Undertecknad anhåller om ledighet för uppdrag i FN för tiden den 17 oktober–den 18 november.

Stockholm den 29 september 1983

Maj-Lis Lööv

Till riksdagen

Undertecknad anhåller härmed om ledighet från riksdagsarbetet under tiden den 17 oktober–den 18 november för tjänstgöring vid FN-delegationen. Stockholm den 11 oktober 1983

Rolf Wirtén

Nr 6

Torsdagen den
13 oktober 1983

Om den marina organisationen på västkusten

Till riksdagen

Härmed anhåller jag om tjänstledighet från riksdagsarbetet under tiden den 17 oktober–den 20 november på grund av FN-uppdrag.

Stockholm den 6 oktober 1983

Anita Bråkenhielm

Till riksdagen

Jag anhåller härmed om ledighet från riksdagsuppdraget under tiden den 18 oktober–den 17 november för deltagande i FN:s 38:e generalförsamling.

Stockholm den 6 oktober 1983

Karl-Erik Svartberg

Kammaren biföll dessa framställningar.

Andre vice talmannen anmälde att följande ersättare skulle tjänstgöra i stället för resp. ledamöter, nämligen

Cecilia Jensfelt (c) för Karin Andersson,

Marita Bengtsson (s) för Maj-Lis Lööw,

Linnea Hörlén (fp) för Rolf Wirtén,

Alvar Gunnarsson (m) för Anita Bråkenhielm och

Sverre Palm (s) för Karl-Erik Svartberg.

7 § Svar på frågorna 1983/84:13 och 21 om den marina organisationen på västkusten

Anf. 2 Försvarsminister ANDERS THUNBORG:

Herr talman! Rune Torwald har frågat mig om jag delar hans uppfattning, att Västsverige inte kan försvaras på ett trovärdigt sätt om det inte finns permanent stationerade marin- och kustartilleriförband i området. Kerstin Ekman har ställt frågan om jag är beredd att medverka till att besparingar i den marina organisationen på västkusten görs så, att man kan behålla en patrullbåtsdivision och sådan grundutbildning att beredskapen inom kustartilleriet hålls på en hög nivå.

Inom försvarsdepartementet pågår f. n. en budgetberedning på grundval av de anslagsframställningar som myndigheterna lämnade in den 1 september i år. Omfattningen av försvarets ekonomiska problem kan inte nu definitivt anges. De redovisningar som framför allt försvarsgrensstaberna lämnade pekar emellertid på problem av en sådan omfattning att konsekvenserna för planeringen inom det militära försvaret kommer att bli betydande. Det är inte bara den fredsmässiga verksamheten utan även materielanskaffningen och byggverksamheten som kommer att beröras, om försvarets verksamhet skall kunna anpassas till de ekonomiska ramar som nu gäller.

Med hänsyn till det arbete som nu pågår bedömer jag att det inte är möjligt att redovisa försvarsgrenarnas anslag och anslaget för operativ ledning i budgetpropositionen. Dessa anslag kommer att redovisas i en proposition i

mars månad 1984. De problem som frågeställarna tar upp kommer att behandlas i det sammanhanget.

Nr 6

Torsdagen den
13 oktober 1983

*Om den marina
organisationen på
västkusten*

Anf. 3 KERSTIN EKMAN (fp):

Herr talman! Jag tackar försvarsministern för svaret.

Det här är en fråga om trovärdighet – på mer än ett sätt. Det gäller vår trovärdighet i förhållande till omvärlden beträffande vår vilja att försvara oss. Det gäller svenska kvinnors och mäns tillit till vårt sätt att fatta beslut om vårt försvar. Det gäller att de som arbetar inom försvaret har tilltro till vår förmåga att planera.

Skall vårt försvar vara trovärdigt måste det finnas möjligheter till tidig närvaro och snabb styrketillväxt i områden som är av särskilt stor betydelse för en eventuell angräpare. Finns det någon som inte anser att västkusten med närheten till Östersjöutloppen är ett sådant område? Skall vår säkerhetspolitik vara trovärdig är det nödvändigt att det finns resurser att snabbt kunna försvara vårt land i väster. Vi måste kunna ingripa mot överträdelse av våra gränser.

I Göteborg och på västkusten ligger det handfasta upplevelser från andra världskriget bakom kravet på att man skall kunna försvara Sveriges största importhamn. Man vet vad det betyder för försörjningen vid beredskap och krig, man vet vad det betyder för försvarsviljan. Skall svenska medborgare över huvud taget ha kvar något förtroende för vår försvarsplanering och för beslutsfattarna måste vi avvisa planer, som om de genomförs lägger västkusten öppen för överraskande angrepp.

De som arbetar inom försvaret på västkusten har troligen redan så gott som helt tappat tron på försvarsledningens kompetens. De har under en lång rad av år träget arbetat och planerat efter gång på gång ändrade förutsättningar. Nu är hoppet ute. Den slutliga knäcken ger man dem, när ingen lyssnar på de förslag som läggs fram från Göteborg. Det finns en vilja till besparingar. Det finns en förståelse för besparingar. Det finns också en lokal kunskap om hur man skall kunna handskas med problemen. När man inte får något gensvar från dem som utformar vad de kallar lösningar, blir inte försvarsledningen trovärdig bland dem som arbetar inom försvaret på västkusten.

Detta är slutet på en lång historia. Det gällde från början ej genomförda förbättringar av det marina försvaret på västkusten till förmån för ostkusten, nu gäller det en serie indragningar. Frågan till försvarsministern måste bli, även om vi får en proposition så småningom: Skall inte eus 1982 års försvarsbeslut om en grundutbildningsbataljon på KA 4 och nödvändigheten av marin närvaro i Västerhavet gälla?

Anf. 4 RUNE TORWALD (c):

Herr talman! Jag får först tacka försvarsministern för svaret, som innebär att han inte anser att det nu är möjligt att redovisa försvarsgrenarnas anslag och anslaget för operativ ledning. Detta respekterar jag. Men det är inte heller det jag har frågat om. Min fråga löd: Delar försvarsministern min uppfattning, att Västsverige inte kan försvaras på ett trovärdigt sätt, om det

inte finns permanent stationerade marin- och kustartilleriförband i området?

Jag har full förståelse för att det kärva ekonomiska läget kräver besparingar och hårda prioriteringar. Men enligt min mening är det inte förenligt med en neutralitetspolitik – som kan väntas bli respekterad av omvärlden – att bildligt talat "sätta lås för bak- och källardörrar men lämna huvudentrén vidöppen". Göteborgsområdets betydelse för en trovärdig neutralitets- och försörjningspolitik gör att dess hamninlopp måste betraktas såsom huvudentré när det gäller Sveriges havsbaserade transportvägar. Det får därför inte råda något tvivel om att Sverige avser att med kraft hejda varje försök att besätta Göteborg eller störa trafiken i hamninloppet.

Jag var som 16-åring med när min far 1940 startade ortens hemvärn i Göteborgs östra ytterkant. Min uppfattning var då och är alltså – efter 35 års tjänst som reservofficer i armén – att de frivilliga organisationerna, såsom hemvärn, FBU, lottakårer, bilkårister m. fl., är ovärderliga inslag i vårt totalförsvar. Men de måste ha permanenta försvarsenheter i området såsom en bas för sin verksamhet såväl i freds- som i krigstid. I fredstid måste dessa förband finnas för att man skall vilja engagera sig och öva sig i krigsuppgifter. Det krävs att man allmänt upplever vårt totalförsvar såsom trovärdigt. Att i fredstid lämna Göteborgsområdet utan reguljärt placerade sjöförsvarsförband skulle med säkerhet undergräva denna tilltro. Besparingar måste givetvis ske, men de måste prioriteras på ett sådant sätt att tilltron till att man verkligen vill försvara Göteborgs hamninlopp mot främmande inkräktare bibehålls. Jag noterar att marinkommandochefen har konstaterat att det är omöjligt att på ett trovärdigt sätt klara ett incidentförsvar av Göteborg, om man drar bort förbanden i fredsorganisationen, och jag vill därför upprepa min fråga:

Delar försvarsministern min uppfattning, att Västsverige inte kan försvaras på ett trovärdigt sätt, om det inte finns permanent stationerade marin- och kustartilleriförband i området?

Anf. 5 Försvarsminister ANDERS THUNBORG:

Herr talman! Vi skall naturligtvis ha insatsberedda enheter på västkusten. Krigsorganisationen på västkusten har inte förändrats påtagligt. I stort sett samma förband mobiliserar och utgångsgrupperar inom Milo Väst, oberoende av de nu föreslagna fredsorganisatoriska förändringarna.

Trovärdigheten i vår förmåga att försvara västkusten skall i första hand ställas i relation till krigsorganisationen. Att sätta likhetstecken mellan lokal förekomst av fredsutbildningsförband och styrkan i krigsorganisationen är inte riktigt, eftersom de inte är samma saker.

Incidentberedskapen på västkusten utreds f. n. av chefen för marinen. Det man nu kan säga är att en permanent rote vedettbåtar kommer att tillföras västkusten. Vad avser ren bevakningsverksamhet innebär detta ett tillskott som väl kan mäta sig med patrullbåtsdivisionen, vars huvuduppgift är att bedriva utbildningsverksamhet. Antalet patrulltimmar till sjöss kommer att öka. Chefen för marinen undersöker vidare möjligheten att därutöver periodvis ha en patrullbåtsdivision på västkusten. Därtill ser chefen för

marinen över möjligheterna att för beredskapsuppgifter disponera en truppstyrka ur kustartilleriet.

Jag tycker att vi nu skall avvakta den översyn av planerna som kommer att göras och de uppgifter som vi under våren kommer att lägga fram.

Nr 6

Torsdagen den
13 oktober 1983

*Om den marina
organisationen på
västkusten*

Anf. 6 KERSTIN EKMAN (fp):

Herr talman! Försvarsministern säger att vi skall ha insatsberedskap på västkusten. Han säger också att krigsorganisationen på västkusten inte har förändrats och inte kommer att göra det, även om man tar bort något av det vi har fått behålla. Men det kommer den att göra.

Vad det är fråga om är att vi måste ha en grundutbildningsbataljon för utbildning i västkustmiljö. Vi måste ha en snabb bemanning av batterier och minspärrtroppar, om något skulle hända. Vi måste snabbt kunna försvara inloppen till t. ex. Göteborg, Lysekil och Uddevalla, dvs. infarten till Sverige västerifrån. Vi måste snabbt kunna komplettera minutläggningar. En av anledningarna till att 1982 års försvarsbeslut innefattade en grundutbildningsbataljon på västkusten var dessutom att det skulle finnas yrkesofficärer som med mycket kort varsel kunde krigsplaceras som chefer på vissa förband.

Det är betänkligt att vi i dag inte kan få ett besked när det gäller detta centrala problem. Försvarsministern säger att vi skall avvakta. Det brukar vi göra, men när vi har sett de förslag som chefen för marinen har lagt fram inför planeringen anser vi inte att det går att vänta med ett besked från försvarsministern. Vi måste få veta om vi kommer att få ha kvar något av den insatsberedskap vi har i Göteborg.

Anf. 7 RUNE TORWALD (c):

Herr talman! En grundförutsättning för ett effektivt försvar är att de förband som skall fungera i krigstid är väl lokaliserade redan i fredstid. Vad som nu har läckt ut och kommenterats i pressen är ju att fredsutbildningen i princip skall förläggas till Karlskrona, vilket med naturnödvändighet innebär att också övningarna kommer att förläggas till syd- och östkusten, dvs. till farvatten som naturligtvis också skall försvaras men som inte alls påminner om de mycket svårnavigerade göteborgska farvattnen.

Detta är den primära anledningen till att vi från Göteborgshåll finner det ytterligt angeläget att man, innan man låser sig för hur verksamheten skall prioriteras i samband med de besparingar som måste ske, beaktar att de lokala försvarsintressena i Göteborgsregionen kräver att det där finns fast placerad aktiv personal, personal från Göteborgsområdet, som i fredstid upprepade gånger har fått öva i dessa svårnavigerade vatten och exakt vet var minspärrar m. m. antingen ligger permanent eller kan läggas ut i mån av behov.

Ett fungerande och respekterat neutralitetsförsvar i Göteborgsområdet kräver fast stationerade förband även i fredstid. Vi menar att 1982 års försvarsbeslut innebar en minimiram för sådana fredsbaserade förband.

Därför vidhåller vi att någon ytterligare nedskärning av verksamheten vid KA 4 och militärkommando väst inte kan få förekomma.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1983/84:18 om stärkt respekt inom försvaret för folkrättens regler

Anf. 8 Försvarsminister ANDERS THUNBORG:

Herr talman! Ingemar Eliasson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att sprida kännedom om och stärka respekten för folkrättens regler inom försvarsmakten.

Utbildningen i folkrätt av militär personal behandlas i 1977 års tilläggsprotokoll till Genèvekonventionerna om skydd för krigets offer. I dessa protokoll, som Sverige har ratificerat, förbinder sig de fördragslutande staterna bl. a. att införa folkrättsstudier i den militära undervisningen.

Med anledning av Sveriges åtaganden i tilläggsprotokollen tillsattes folkrättskommittén år 1978. Kommittén fick till uppgift att kartlägga behovet av folkrättsundervisning för olika personalgrupper samt föreslå omfattningen av och metoderna för en sådan utbildning. Kommittén skall också lämna förslag om uppgifter för och utbildning av juridiska rådgivare åt militära chefer m. fl. under mobilisering och krig. Folkrättskommitténs slutbetänkande väntas föreligga om några månader.

Regeringen har emellertid, utan att avvakta folkrättskommitténs slutgiltiga förslag, i tjänsteföreskrifterna för försvarsmakten lagt fast att all personal skall ges undervisning om folkrätten i krig. Regeringen har uppdragit åt överbefälhavaren att närmare reglera undervisningens omfattning och former.

Överbefälhavarens utbildningsprogram, som startade år 1980, har som mål att var och en inom försvarsmakten skall – i den omfattning som behövs – behärska folkrättens regler och kunna tillämpa dem inom sitt område.

Man får komma ihåg att fokuseringen på folkrätten inom försvarsmakten är relativt ny och att respekten för folkrättens principer därför fortfarande kan vara otillräckligt befast på något håll i organisationen. Jag är emellertid övertygad om att den pågående målmedvetna satsningen på folkrättsundervisningen kommer att råda bot på detta.

Anf. 9 INGEMAR ELIASSON (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka försvarsministern för svaret på min fråga.

Bakgrunden till frågan är de tidningsuppgifter som fanns för en dryg månad sedan om inslag i utbildningen vid tolkskolan, där förhållningarna utbildas. Referaten om vad som förekommer i den utbildningen väcker frågan om folkrättens regler verkligen hålls i helgd. Där talas nämligen om förhörsmetoder som är eller mycket liknar ren tortyr. Där talas om slagsmål när offren tillfångatas, om isolering av offren i fuktiga och kalla källarutrym-

men, om att man binder offren och låter dem stå bundna många timmar och att de förödmjukas på olika sätt.

En folkrättsexpert som uttalade sig i en tidning i denna fråga, John Crafoord, säger om dessa övningar så som de refererats: "Tror de att det går att låta fångar stå bundna över ett dygn och låta dem frysa och hungra har de missuppfattat sina befogenheter. Det är helt mot krigets lagar." Crafoord tycker att det är märkligt att förhörsövningen finns. "Det får inte finnas någon tvekan", säger Crafoord, "om att vi skall behandla våra krigsfångar humanit."

Det är naturligtvis en grannlaga uppgift att försöka skapa sådana betingelser för utbildning som påminner om krigstillstånd, men det finns ju ändå vissa regler och lagar också för detta. Som försvarsministern har påpekat har vi bundit oss att följa bl. a. Genèvekonventionen om hur krigsfångar skall behandlas. Det finns emellertid ett uttalande från tolkskolans chef som i det avseendet är oroande. Han säger i en tidningsintervju att erfarenheter visar att i krig följer ingen annan makt Genèvekonventionen. Därför har vi medvetet överträtt konventionen för att få vara med om en realistisk övning.

Man frågar sig om avsikten har varit att svenska förhørsledare skall lära sig vad de kan komma att behöva utstå eller om de själva skall genomföra denna typ av förhörsmetoder. Jag skulle gärna vilja att försvarsministern försäkrade att de uppgifter som har framkommit inte kommer att begravas i någon utredningskvarn utan kommer att leda till ingående undersökning, att respekten för folkrättens regler stärks inom försvarsmakten och att man inte bara lär sig artiklarna utantill, utan också följer dem i praktisk handling.

Anf. 10. Försvarsminister ANDERS THUNBORG:

Herr talman! De i massmedia uppmärksammade händelserna vid bl. a. tolkskolan utreds f. n. av JO och av riksåklagaren. Om det genom utredningar skulle framkomma brister i utbildningen eller annat som kan hänföras till regeringens ansvarsområde, är jag givetvis beredd att genast vidta åtgärder för att få bort dessa brister.

Jag följer de pågående utredningarna och kommer att noga studera de resultat som de kommer att ge. Utan att föregripa justitieombudsmannens eller riksåklagarens kommande ställningstaganden vill jag slå fast följande. Om utredningarna bekräftar massmedias beskrivning och visar att det förekommer inslag i den militära utbildningen som står i strid med vårt samhälles grundläggande värderingar eller mot de internationella konventioner som vi förbundit oss att tillämpa, kommer jag att vidta de åtgärder som erfordras för att komma till rätta med dessa problem.

Anf. 11. INGEMAR ELIASSON (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka för denna komplettering av svaret. Det framgår ju av tidningsreferaten – och något annat har vi inte att hålla oss till – att reglerna för vad som får förekomma och inte får förekomma är mycket otydliga.

Nr 6

Torsdagen den
13 oktober 1983

*Om stärkt respekt
inom försvaret för
folkrättens regler*

Torsdagen den
13 oktober 1983

*Om försäkrings-
skyddet för
anställda på ung-
domsplatser*

Flera f. d. elever vittnar om att det är vars och ens samvete som avgör vilka metoder som får komma till användning. Så får det naturligtvis inte vara. Det är också oklart huruvida de som är offer i sammanhanget är medvetna om vad de utsätts för eller inte utsätts för. Också på den punkten går uppgifterna isär.

Jag noterar att försvarsministern följer denna utredning med stort intresse, och jag förutsätter att vi på detta område i Sverige kan vara ett mönsterland, att vi inte bara följer folkkrättens regler utan tvärtom medverkar till att humanisera de regler som skall gälla även vid krig – som i övrigt naturligtvis följer inhumana spelregler. Men jag förutsätter att försvarsministern i detta avseende följer denna utredning med stor uppmärksamhet och att vi får ta del av vad som framkommer om vad som verkligen har försiggått.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1983/84:2 om försäkringsskyddet för anställda på ungdomsplatser

Anf. 12 Utbildningsminister LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Larz Johansson har frågat mig vilka initiativ jag är beredd att ta för att lösa försäkringsfrågan för ungdomar på ungdomsplatser i företag som saknar kollektivavtal.

Om en arbetsgivare är kollektivavtalsbunden är försäkringsfrågan löst genom att arbetsgivaren är skyldig att hålla arbetstagarna försäkrade i Arbetsmarknadens Försäkrings AB (AMF), som tillhandahåller de avtalsenliga försäkringarna. För en arbetsgivare som inte är kollektivavtalsbunden finns det möjlighet att teckna en frivillig AMF-försäkring. Emellertid kan en AMF-försäkring inte tecknas för en enskild löntagare, utan den måste omfatta samtliga anställda på företaget. Enligt uppgift från skolöverstyrelsen (SÖ) är andra försäkringsbolag inte villiga att ingå sådana försäkringsavtal som skulle krävas för att skapa avtalsenligt försäkringsskydd.

Jag vill i detta sammanhang nämna att regeringen fått en skrivelse från en företagarförening, som hävdar att nuvarande regler för den frivilliga AMF-försäkringen för vissa företag medför så stora kostnader att de inte anser sig kunna ta emot ungdomar på en ungdomsplats.

Eftersom jag i likhet med Larz Johansson ser det som ytterst angeläget att på alla sätt underlätta möjligheterna att få fram tillräckligt med ungdomsplatser, har jag efter samråd med SÖ grundligt prövat olika alternativ till lösningar för företag som inte har kollektivavtal.

Av flera skäl anser jag det olämpligt att för ungdomar på icke kollektivavtalsbundna arbetsplatser godta ett sämre försäkringsskydd än det som gäller för de ungdomar som automatiskt har avtalsenligt försäkringsskydd. Jag har därför inte varit beredd att mjuka upp bestämmelserna i den riktningen. En förändring av reglerna för den frivilliga AMF-försäkringen skulle vara ett alternativ. Detta måste emellertid vara en fråga för arbetsmarknadens parter och inte för regeringen. Av underhandskontakter med AMF och arbets-

märknadens parter att döma förefaller det dock svårt att få till stånd en ändring på denna punkt.

Jag måste därför tyvärr konstatera att det f. n. inte står andra möjligheter till buds för icke kollektivavtalsbundna arbetsgivare än att teckna en frivillig AMF-försäkring enligt nuvarande regler. För en överväldigande majoritet av företagen utan kollektivavtal torde detta inte föranleda några ekonomiska svårigheter, eftersom de är enmansföretag eller har få anställda.

Anf. 13 LARZ JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret på min fråga.

Bakgrunden till frågan är de motsägelsefulla besked i försäkringsfrågan som lämnats av företrädare för utbildningsdepartementet, skolöverstyrelsen och vissa försäkringsbolag. Skolöverstyrelsen anordnade för en tid sedan en konferens för företrädare för de regionala planeringsråden, såväl ledamöter som handläggande tjänstemän. I konferensen var förvirringen total om vad som egentligen gäller. Inte ens ledamöter från det centrala planeringsrådet kunde ge några entydiga besked. Detta är allvarligt nog, eftersom det framför allt är SSA-sekreterarna som skall ge besked i den här typen av frågor.

Ännu allvarligare är att utbildningsdepartementet tillsammans med arbetsmarknadsdepartementet låtit sprida en broschyr, Ge oss en chans!, där det under rubriken Hur löses försäkringsfrågan? står att läsa när det gäller försäkringsfrågor: "Om det finns kollektivavtal är försäkringsvillkoren uppfyllda. I annat fall måste arbetsgivaren se till att försäkring är ordnad." Och så kommer det: "Om du inte har kollektivavtal på arbetsplatsen, ta då kontakt med ditt försäkringsbolag så ordnas den frågan på ett enkelt sätt."

Jag måste säga att efter det svar som utbildningsministern nu har presterat – som i alla stycken är korrekt – framstår broschyren i en ännu mer tvivelaktig dager än tidigare.

Det vore nog bra om utbildningsministern såg till att i fortsättningen vara litet mer noggrann i sitt arbete, så att sådana här malörer inte behöver inträffa. Jag förväntar mig också att utbildningsministern här och nu ger besked om att detta är ett misstag som inte får upprepas.

Jag tar sedan fasta på den passus i svaret där utbildningsministern säger att hon har varit och är beredd att pröva olika alternativ till lösningar för företag som inte har kollektivavtal. Det finns nog både enkla och eleganta lösningar på det här problemet.

Ett sätt är att kommunerna, t. ex. genom en samordnad upphandling genom Kommunförbundet, tar på sig försäkringsansvaret för samtliga ungdomar upp till 18 års ålder som deltar i någon form av verksamhet där skolan har huvudansvaret, dvs. även beträffande ungdomsplatserna. Det vore en ganska logisk ordning, med tanke på det kommunala uppföljningsansvaret, som ju också sträcker sig så här långt.

En annan variant – om den skisserade lösningen inte skulle vara möjlig – är att staten tar över försäkringsansvaret för alla ungdomar som är i utbildning eller omfattas av det kommunala uppföljningsansvaret. Då skulle man

*Om försäkrings-
skyddet för
anställda på ung-
domsplatser*

snabbt kunna nå en lösning som underlättar det som vi alla syftar till, nämligen att få fram alla de ungdomsplatser som vi de facto behöver.

Det skulle vara intressant att höra om utbildningsministern är beredd att pröva någon av dessa vägar.

Anf. 14 Utbildningsminister LENA IJELM-WALLÉN:

Herr talman! Som framgick redan av mitt svar till Larz Johansson är det helt klart att man inte kan säga att försäkringsfrågorna är enkla att lösa. I den delen var alltså broschyren felaktig – det håller jag med om.

De här försäkringsfrågorna är enkla att lösa så länge det rör sig om kollektivavtalsbundna arbetsplatser. Men vi behöver ju använda oss också av andra än sådana arbetsplatser, och då blir det ganska krångligt.

Om staten eller Kommunförbundet tar på sig ansvaret skulle det innebära att man drar på sig en ganska hög kostnad för det relativt ringa antal ungdomar som finns på arbetsplatser utanför dem som är kollektivavtalsbundna. Detta gör naturligtvis att man tvekar något inför en sådan lösning och vill se om det kan finnas andra lösningar som inte skulle innebära så höga kostnader för dessa få elever.

Jag vet att tidigare regeringar har brottats med den här frågan, och vi har inom utbildningsdepartementet och regeringskansliet lagt ned ett omfattande arbete på att lösa den. Men tyvärr kvarstår endast möjligheten att teckna en frivillig AMF-försäkring.

Jag kan hålla med om att detta inte är helt tillfredsställande, men vi skall också ha klart för oss att det ytterst är skolstyrelserna i resp. kommuner som har att bedöma det försäkringsskydd som presenteras för dem.

Det kommer kanske också att finnas andra sätt att lösa försäkringsfrågan. Jag menar att sista ordet inte är sagt, utan vi skall fortsätta att arbeta med den här frågan.

Anf. 15 LARZ JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag tar fasta på det sista i utbildningsministerns svar, som ändå var positivt. Jag är medveten om att den typ av lösningar som jag skisserat kostar en del pengar, men vi skulle ju få andra vinster på köpet genom dem. Vi skulle t. ex. få alla ungdomar försäkrade vid alla tillfällen där det i dag kan råda viss tveksamhet, alla de tillfällen där vi har ungdomar ute i praktik på arbetsplatser och på annat sätt, där de utanför skolan deltar i verksamheter där det i dag inte är självklart att tillgängliga försäkringsformer är tillräckliga.

Än en gång: Jag tar fasta på det sista som utbildningsministern sade, att hon är beredd att pröva också andra former än dem som i dag står till buds.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1983/84:19 om reglerna för intagning till gymnasieskolan

Nr 6

Torsdagen den
13 oktober 1983

Anf. 16 Utbildningsminister LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Kenth Skårvik har frågat mig om regeringen avser att föreslå några förändringar i bestämmelserna om intagning till gymnasieskolan i syfte att förbättra och underlätta situationen i grundskolans sista årskurs.

Intagningen till gymnasieskolan baseras fr. o. m. förra året på höstterminsbetyget för de elever som söker direkt från grundskolan. De nya reglerna föregicks av en långvarig utprövning och utvärdering. Erfarenheterna hittills är i stort sett positiva, men man har ändå kunnat konstatera vissa problem, särskilt i skolor som inte deltagit i den tidigare försöksverksamheten. Det är givetvis angeläget att försöka undanröja dessa problem. Skolöverstyrelsen (SÖ) har också under hela genomförandetiden vidtagit aktivt stödjande insatser för att förbättra systemet. Jag har bl. a. erfarit att SÖ i dagarna distribuerar ett nytt servicematerial innehållande exempel på hur man i olika skolor har lagt upp skolarbetet i årskurs 9 med hänsyn till höstterminsintagningen. Dessa insatser måste givetvis ges möjlighet att få genomslag innan regeringen är beredd att ta ställning till eventuella förändringar.

Jag vill dock tillägga att gymnasieutredningen i sitt principbetänkande har lagt fram förslag som berör övergången från grundskolan till gymnasieskolan. Vissa av dessa förslag och även synpunkter som framkommit under remissbehandlingen av betänkandet, visar på möjligheten att knyta verksamheten under vårterminen i årskurs 9 närmare till den inledande perioden i gymnasieskolan. Beredningen av gymnasieutredningens förslag pågår, och jag avser att i det sammanhanget återkomma till de berörda problemen kring höstterminsintagningen.

Anf. 17 KENTH SKÅRVIK (fp):

Herr talman! Jag tackar för svaret, som jag anser vara till fyllest, men jag kan inte riktigt hålla med om att resultatet anses vara positivt.

Sedan några år tillbaka har, som utbildningsministern säger, eleverna i årskurs 9 i högstadiet som sökt för intagning till gymnasieskolan intagits på höstterminsbetygen. Redan efter första intagningen märktes stora nackdelar, eftersom eleverna under vårterminen inte hade tillräcklig motivation för något större engagemang i skolarbetet. Detta har utmynnat i slöhet, slapphet och i många fall otillåten frånvaro.

Rapporter och brev kommer nu från ganska många kommuner där samråd har skett och synpunkter har lämnats av representanter för elever och personal. Höstterminen har upplevts som mycket hektisk. Anhopningen av prov har inte kunnat undvikas. Situationen har också förvärrats av att prao-perioderna är förlagda till höstterminen i årskurs 9. Intentionerna i läroplanen är säkert bra, men om det inte fungerar som man tänkt, vad gör man då? Det är ju inte meningen att eleverna skall behöva lida och uppleva en tristess därför att det praktiskt är bättre med detta intagningssystem.

*Om reglerna för
intagning till
gymnasieskolan*

Givetvis kommer också lärarna i kläm, eftersom det är mycket svårare att få ut något av vårterminen med den ambition som lärarna har i sitt arbete.

Jag hoppas att utbildningsministern följer detta arbete och gör de ändringar som eventuellt behövs med tanke på elevernas bästa och inte bara med tanke på det praktiska.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1983/84:20 om dataregistreringen av vissa gymnasieelever

Anf. 18 Utbildningsminister LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Kenth Skårvik har frågat mig om jag avser att vidta åtgärder för att stoppa dataregistrering, där enskilda elever kan identifieras.

Inledningsvis vill jag erinra om att frågan om skydd för den personliga integriteten i samband med dataregistrering är en generell fråga som regeringen f. n. ägnar stor uppmärksamhet.

Enligt 2 § i datalagen (1973:289) skall den som vill skapa personregister på ADB-medium ansöka hos datainspektionen om tillstånd för detta. Tillståndsprövningen avser frågan om otillbörligt intrång i de registrerades personliga integritet. Prövningen resulterar i anvisningar om hur uppgifterna i registren får bearbetas och i vilken omfattning de får spridas och användas.

Enligt vad jag erfarit har skolöverstyrelsen och länskolnämnderna i samarbete med statskontoret nyligen genomfört ett projekt om datorstöd för den statliga skoladministrationen och därvid utarbetat en ADB-strategi samt en handlingsplan för de närmaste åren. På grundval av detta arbete kommer inom kort rutiner till skydd för integritet att fastställas för den statliga skoladministrationen. Jag gör därför bedömningen att några åtgärder från min sida i detta avseende inte nu behövs. Med hänsyn till de aktuella frågornas känsliga art kommer jag emellertid att följa utvecklingen med uppmärksamhet.

Anf. 19 KENTH SKÅRVIK (fp):

Herr talman! Jag tackar även för svaret på den här frågan. Jag anser det dock vara litet för övergripande och finner dessutom att det inte handlar så särskilt mycket om det som nyss inträffat.

De källor som jag haft när jag ställde denna fråga, som jag anser mycket angelägen, är Göteborgs-Tidningen och rektor vid ett av Göteborgs gymnasier, vilken jag haft samtal med. Enligt uppgift har man i fyra län fått i uppdrag av skolöverstyrelsen att begära in upplysningar från samtliga elever som hoppar av från första året av gymnasiet. Det sägs att avhopparna är ett stort problem. Myndigheterna vill följa utvecklingen och veta vad avbrotten beror på, för att sedan kunna föreslå åtgärder som minskar antalet avbrott.

Om man nu hade stannat där och nöjt sig med att ta reda på orsakerna, hade allt varit gott och väl. Det är fullt förstäeligt att man vill få ordning på

detta och framför allt att man vill ge eleverna all hjälp som de behöver inför ett sådant här beslut. Det är också helt klart att de många avhoppet lägger stora hinder i vägen för det planeringsarbete som måste bedrivas i skolan. Men det som gjorde att rektorerna i Göteborg reagerade var den blankett som fanns med och som skulle fyllas i med namn och personnummer. Den skulle sedan dataföras och finnas tillgänglig vid senare tillfällen. Den skulle alltså kunna följa eleven framöver och eventuellt verka som en svartlistning av eleven vid sökande av arbete eller vid tillfällen när eleven kunde tänka sig att ta upp studierna igen.

Nu hände följande. Några dagar efter den starka reaktionen från rektorerna i Göteborg tog länskolnämnden i Göteborgs och Bohus län tillbaka kravet på ifyllande av namn och personnummer och erkände att man, som det sades, gjort en lapsus. Vad som hänt i de övriga tre länen vet jag inte. Enligt uppgift som jag senare fått ville man i stället ha ett fingerat nummer på resp. elev, vars identitet endast skolan i fråga skulle känna till. Detta innebär att det skulle vara helt möjligt, den dag när man vill ha reda på vem som är människan bakom numret, att ta kontakt med skollärovervakningen och få veta vilken eleven var.

Jag kan inte förstå att det skulle vara nödvändigt med någon som helst registrering. I övrigt anser jag syftet med aktionen vara bra. Kan jag få ett löfte av utbildningsministern att hon studerar den nu påbörjade undersökningen och ser till att den fungerar på ett riktigt sätt?

Anf. 20 Utbildningsminister LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Den förra frågan av Kenth Skårvik handlade om de problem som förekommer i övergången mellan grundskola och gymnasieskola. Att den statliga skoladministrationen följer upp dessa problem genom enkäter och undersökningar tycker jag är mycket viktigt. Sedan har vi naturligtvis alltid rätt att ha åsikter om det sätt som det här sker på. Det är inte en uppgift för mig att detaljstyra hur myndigheterna sköter det. Vad gäller integriteten i datasammanhang vill jag säga att det ju finns särskilda myndigheter som bevakar den.

Beträffande den aktuella undersökningen vill jag bara upplysa om att, enligt vad SÖ har talat om för mig, den planerade bearbetningen över huvud taget inte kommer att läggas upp på grundval av personnummer. Jag vill också säga att om länskolnämnderna hade önskat hålla kvar vid detta, är det ändå inte självklart att de fått göra det. En sådan uppläggning av en undersökning kräver nämligen medgivande av datainspektionen.

Anf. 21 KENTH SKÅRVIK (fp):

Herr talman! Jag sade i mitt anförande att också jag tycker att den här undersökningen är mycket bra. Det är mycket viktigt att man får göra sådana här undersökningar. Men det är alltså inte nödvändigt att de görs på grundval av dataregistrering.

Jag vet också att man senare tagit tillbaka detta och erkänt att man har skickat ut en blankett som var felaktig. Jag tycker att det är en väldig lapsus

Torsdagen den
13 oktober 1983

*Om statsbidraget
till de enskilda
skolorna*

att en länskolnämnd gör en sådan sak utan att ha fått datainspektionens godkännande, alltså utan att veta att man gör det på ett riktigt sätt. Det är till för att skydda eleverna i detta sammanhang. Men jag är tacksam för det besked jag har fått i frågan och hoppas att detta inte skall upprepas.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1983/84:9 om statsbidraget till de enskilda skolorna

Anf. 22 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Kerstin Anér har frågat mig när regeringen avser att fatta beslut i frågan om statsbidrag till fristående skolor.

Regeringen fattade förra torsdagen beslut om statsbidrag till sammanlagt 17 fristående skolor.

Anf. 23 KERSTIN ANÉR (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret och tillägga att om man alltid fick så positivt svar på sina frågor vore det ett sant nöje att vara riksdagsman.

Jag skall bara tillägga ett par ord om de skolor som nu fått statsbidrag; det är något fler än SÖ föreslog.

De internationella skolorna har en särskild uppgift att fylla, vilket kommer hela landet till godo, inte så mycket genom någon särskild pedagogik men därför att människor med god språkutbildning är en väsentlig nationalekonomisk tillgång som vi inte kan vara utan.

Vad de kristna skolorna beträffar kan jag för min del bara yttra mig om S:t Eriks katolska skola i Stockholm, som jag har sett. Jag vet t. ex. hur den klarar problem med invandrarbarn så att man inte märker att det över huvud taget är några problem. Barnens och föräldrarnas lojalitet med skolan och med systrarna, som i sitt arbete över huvud taget inte känner några tidsbegränsningar, visar sig bl. a. i att skolan är ren, snygg och oskadad på ett sätt som många vanliga skolor kunde djupt avundas dem.

Waldorfskolorna har som bekant verkliga, nydanande pedagogiska grepp, som inte inskränker sig till ommöbleringar i kursplaner eller extralektioner i estetiska ämnen utan går djupt in i lärarnas sätt att uppfatta och organisera sitt arbete och få betalt för det. Skall den obligatoriska skolan lära sig något av den, får den ändra på mycket i sig själv.

Waldorfskolorna är redan i dag en tillgång för hela samhället, dels genom att de gratis ställer upp som studiematerial för alla de lärare och lärarkandidater som köar för att få komma dit och se och höra, dels genom att de sänder ut årskullar – låt vara att de är små – med elever som har uppfostrats och utbildats till att bli hela människor. Det är inte ett privilegium för de eleverna, utan det är något som hela samhället kommer att ha glädje av under hela deras liv.

Jag tackar som sagt statsrådet för att dessa skolor har fått en chans att överleva, även om deras elever fortfarande kostar samhället avsevärt mindre än vad elever i den vanliga skolan kostar.

Anf. 24 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Jag vill bara till Kerstin Anér säga att jag i och för sig gärna skulle föra ett långtgående resonemang om olika pedagogikers och skolors förtjänster och eventuella svagheter. Men med hänsyn till kammarens ansträngda tidsschema skall jag be att få göra det i annat sammanhang.

Anf. 25 KERSTIN ANÉR (fp):

Herr talman! Detta erbjudande tar jag med tacksamhet emot.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på fråga 1983/84:22 om ändrade regler för lotteritillstånd

Anf. 26 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Karin Ahrland har frågat mig om jag vill medverka till att lotterier får anordnas till förmån för svenskt hantverk och konsthantverk.

Jag vill först erinra om att en grundtanke bakom både den tidigare och den nu gällande lotteriregleringen är att behållningen av lotterier bör gå till ideella ändamål eller tillfalla det allmänna. Föreningar som har till huvudsakligt ändamål att tillgodose exempelvis medlemmarnas ekonomiska eller därmed jämförbara intressen bör därför uteslutas från möjligheten att anordna lotterier. Frågan om t. ex. hantverksföreningar och konstnärsgillen skall få anordna lotterier kan knappast besvaras generellt, utan det får lösas från fall till fall med beaktande bl. a. av verksamhetens karaktär. Samman slutningar av denna art har emellertid många gånger en sådan allmännyttig inriktning att de bör komma i fråga som lotterianordnare.

Anf. 27 KARIN AHRLAND (fp):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Jag skall börja med att läsa högt ur dagens nummer av tidningen Arbetet, som inte bör vara obekant för en socialdemokratisk kulturminister. Där står att 25 personer och en grupp delar på de 81 000 kr. som Malmö industriförening just delat ut till hantverkare och konsthantverkare. Den som läser vidare i texten finner att pengarna har gått till bl. a. en konservator för praktikarbete på ett konstmuseum, till en keramiker för vidareutveckling och experiment med keramiska bilder, till en textilkonstnär för vidareutveckling inom batiktekniken och till en annan för studier av gamla textila tekniker och material samt till en målare för att gå en kurs i gamla yrkesmetoder.

Min fråga var föranledd av att statens lotterinämnad nyligen har vägrat Malmö industriförening att för de kommande åren anordna lotterier, vilkas

Nr 6

Torsdagen den
13 oktober 1983

*Om ändrade regler
för lotteritillstånd*

*Om ändrade regler
för lotteritillstånd*

behållning delas ut som stöd åt svenskt hantverk och konsthantverk samt för att möjliggöra teknisk utbildning.

Man har åberopat föreningens stadgar. De skrevs 1855 – och speglar alltså i sig ett stycke kulturhistoria, som bör intressera kulturministern. Där står bl. a.:

”§ 1

Föreningens ändamål är att främja den inhemska industrien och konstfliten.

§ 2

För att vinna detta ändamål, vill föreningen bl. a.

1) uppmuntra gott och förtjänstfullt arbete genom att på lämpligt sätt ge utmärkelser åt sådana industrialster, som av sakkunniga förklaras därav förtjänta;

2) uppmuntra hågen för tekniska kunskapers inhämtande – – –.”

Jag skall inte läsa vidare, men jag rekommenderar föreningens trevliga stadgar till studium.

Föreningen följer i dag inte slaviskt sina stadgar. Man ägnar sig åt att köpa upp svenska konsthantverksprodukter, lotta ut dem och ge stipendier för behållningen. På det sättet stöder man svenskt konsthantverk trefaldigt, men ändå har tillståndsmyndigheten genom en bokstavstolkning av föreningens anrika stadgar och utan att se till dagens situation ansett att ändamålet inte är allmännyttigt. Dess värre har liknande avslag drabbat föreningar i Stockholm och Göteborg. Lotterinämnden har också vägrat ett annat historiskt lotteri i Malmö tillstånd.

Jag känner igen svaret från den proposition som skrevs av den dåvarande folkpartistiske handelsministern Björn Molin. Där står ”från fall till fall”. Då vill jag fråga kulturministern: Anser statsrådet att det är det faktiska ändamålet och verkligheten som skall utgöra grunden för tillstånd från fall till fall eller är det rena formalia?

Anf. 28 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Mycket kort. Självfallet är det de faktiska förhållandena och icke formalia som avgör prövningen av tillstånd.

Anf. 29 KARIN AHRLAND (fp):

Herr talman! I så fall undrar jag om kulturministern anser att anslag för stipendier till konsthantverkare i allmänhet, om man bortser från fall till fall, är ett allmännyttigt ändamål?

Anf. 30 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Det lotteri som åberopas har ett överklagningsärende liggande i regeringskansliet. Jag får möjlighet att lämna svar på den ställda frågan i samband med beslutet i det ärendet.

Anf. 31 KARIN AHRLAND (fp):

Herr talman! Jag tror och hoppas att statsrådet Göransson förstår att fler än jag är intresserade av att han ser positivt på detta överklagningsärende och ger malmöbor, göteborgare och stockholmare möjlighet att fullfölja ett traditionsrikt lotteri.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1983/84:43 om ett svenskt klassikerbibliotek

Anf. 32 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Carl-Henrik Hermansson har frågat mig om det förbereds några initiativ för att t. ex. genom ett svenskt klassikerbibliotek säkra tillgången på och distributionen av våra klassiker till allmänheten.

Bidrag till klassisk litteratur ingår som en särskild stödordning i det statliga utgivningsstödet. För innevarande budgetår har 2,2 milj. kr. anvisats till utgivning av klassiker. Bidraget utgår främst som förhandsstöd till utgivningen och till en mindre del som lagerstöd. Därutöver anvisas under en annan särskild post under utgivningsstödet f. n. 900 000 kr. årligen till utgivning av August Strindbergs samlade verk.

Kulturrådets möjligheter att främja förlagens utgivning av klassiker är alltså relativt stora. Utgivningsstöd förutsätter dock vilja och initiativ från förlagens sida.

1982 års bokutredning (U 1982:02) skall enligt sina direktiv (Dir. 1981:76) överväga behovet av framtida stödinsatser på bokutgivningens område. Jag utgår från att utredningen i sitt slutbetänkande våren 1984 behandlar även frågan om stöd till klassikerutgivning. Regeringen avser att lägga fram sina ställningstaganden till utredningens förslag i en litteratur- och bibliotekspolitisk proposition våren 1985.

Anf. 33 CARL-HENRIK HERMANSSON (vpk):

Herr talman! Jag tackar Bengt Göransson för svaret på frågan. Jag finner grundtonen i hans svar mycket positiv.

Det här är inget alldeles nytt problem, men det aktualiserades på nytt när vi nyligen skulle fira 100-årsminnet av Hjalmar Bergmans födelse. Hjalmar Bergman är en av våra största svenska författare, men det visade sig då att det var praktiskt taget omöjligt att hitta hans böcker i den vanliga bokhandeln. De bokhandlare som hade någon tillgång till Bergmans böcker hade tre fyra volymer, medan hans produktion är mycket rik.

Nu gäller det inte bara Hjalmar Bergman utan också andra svenska klassiker inom litteraturen. Jag har inte kunnat göra någon fullständig undersökning av läget ute i bokhandeln, men jag har gjort vissa stickprov. Om man bortser från en del lysande undantag – det finns faktiskt också sådana – var läget mera skrämmande än jag hade trott. Klassikerna fattas i huvudsak på hyllorna i dagens svenska bokhandel. Däremot dräller det som

bekant av översatta bestsellerromaner.

Varför är det då viktigt att våra klassiker finns tillgängliga? Jo, det är viktigt därför att vi måste försvara det svenska språket. Därvid spelar boken, som i år fyller 500 år, en utomordentligt betydelsefull roll. Vi har en skyldighet att föra vidare vårt svenska kulturarv till ungdomen, men hur skall nya generationer kunna läsa de svenska klassikerna, om man inte kan få tag i dem i bokhandeln?

Andra länder, t. ex. Frankrike, England och Tyskland, har det bättre ställt på det här området, och när det gäller den ryska litteraturen finns det en riklig tillgång till klassikerna.

Nu finns det stödformer, som Bengt Göransson har nämnt, men ändå har vi det här läget. Då tycker jag att man måste göra någonting mera, för det är tydligt att nuvarande stödssystem för utgivning av klassiker inte är tillräckligt – det fungerar inte. Det finns problem både vad gäller produktionen och när det gäller distributionen av böckerna.

Jag har ställt mig den tanken, om inte skapandet av ett speciellt svenskt klassikerbibliotek, som självfallet borde finnas hos alla bokhandlare, skulle vara en möjlighet att lösa den här frågan. Jag vill gärna upprepa den frågan och höra Bengt Göranssons mera privata mening, sedan han förut läst upp det officiella svaret.

Anf. 34 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Jag har sett det som min uppgift att som svar på Carl-Henrik Hermanssons fråga redovisa vilka insatser staten faktiskt gör för klassikerutgivningen och vilka möjligheter det finns för förlagen att få stöd för den utgivning som man ser angelägen. Jag kan däremot knappast gå ut och som ansvarigt statsråd ge anvisningar till förlagen om hur de bör göra. Men jag skulle ändå gärna vilja uttrycka en reflexion i form av en fråga.

Det kan man göra mot bakgrund av jubileumsåret för Hjalmar Bergman.

En rad olika aktiviteter sätts i gång runt om i landet. Teatrarna spelar Hjalmar Bergmans pjäser. Biblioteken uppmärksammar Hjalmar Bergman som författare. Riksutställningar ordnar en vandringsutställning. Radio och TV är också med.

I det läget upptäcker vi att möjligen förlagen och bokhandeln förhåller sig ganska passiva. Då måste man fråga sig vad det beror på.

Beror det på en bristande vilja från förlagens eller bokhandelns sida? Har vi ett felaktigt utformat klassikerstöd? Kanske de stödformer vi har inte är lämpliga?

Sådana saker har vi anledning att pröva när vi nu går igenom bokbranschens problem.

Tillgängligheten i bokhandeln är nämligen dålig även där det finns hyggligt i lager. En koll i en bokhandel i veckan visade att man bara hade en titel av Hjalmar Bergman i handeln, och det är icke tillfredsställande.

Torsdagen den
13 oktober 1983

*Om begränsning av
televerkets
monopolställning*

Anf. 35 CARL-HENRIK HERMANSSON (vpk):

Herr talman! Det kan ju inte ha kommit som någon stor överraskning för vare sig bokförlagen eller bokhandeln att hundraårsminnet av Hjalmar Bergmans födelse infaller just i år på ett bestämt datum. Det har man faktiskt vetat rätt länge och kunde vidtagit sina förberedelser.

Det faktum att det är praktiskt taget omöjligt för vanliga svenska medborgare att få tag i Hjalmar Bergmans böcker i den vanliga bokhandeln tycker jag – jag väjer inte för ordet – är en kulturskandal.

Det gäller, som jag förut påpekat – och det vet också Bengt Göransson – inte bara Hjalmar Bergmans böcker, utan också våra andra svenska klassiker.

Det borde först och främst göras en ordentlig undersökning. Bengt Göransson har tittat i bokhandeln, och jag har varit i några bokaffärer. Men jag skulle vilja vädja till en stor tidning eller en stor tidskrift som har resurser att göra en ordentlig undersökning av det faktiska läget. Kanske kan den sittande bokutredningen göra det för att få en bra bakgrund till sina förslag.

Jag tar emellertid fasta på vad Bengt Göransson sagt här. Jag märker att han har en mycket positiv inställning till denna fråga. Jag hoppas att bokutredningen och regeringens förslag till riksdagens beslut skall bidra till en lösning av denna fråga, som vi verkligen inte har råd att försumma.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på fråga 1983/84:12 om begränsning av televerkets monopolställning

Anf. 36 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Björn Molin har frågat mig om jag är beredd att medverka till en begränsning av televerkets nuvarande monopolställning i de fall där de tekniska möjligheterna så medger.

Enligt min mening är det bra att en klar avgränsning av televerkets monopolområde har genomförts. Jag anser också att monopolavgränsningen bör anpassas till den tekniska utvecklingen. Detta får dock inte leda till att televerkets ställning och ansvar förändras. Televerket har ett sammanhållande systemansvar på telekommunikationsområdet även om verket inte för all slags kommunikation har ensamrätt på hela kommunikationskedjan. Dessutom måste andra än rent affärsmässiga bedömningar beaktas. Ett krav som ställs på televerkets grundtjänster är således av social- och regionalpolitisk natur. Det innebär att tjänsterna skall vara tillgängliga i hela landet till enhetliga taxor. Om inskränkningar i den nu gällande monopolavgränsningen skulle aktualiseras på grund av den tekniska utvecklingen måste man därför göra en noggrann prövning av effekterna.

Torsdagen den
13 oktober 1983

*Om begränsning av
televerkets
monopolställning*

Anf. 37 BJÖRN MOLIN (fp):

Herr talman! Jag tackar kommunikationsministern för svaret.

Min utgångspunkt är naturligtvis att monopol är någonting som är ineffektivt och kostsamt för konsumenterna medan konkurrens befrämjar kostnadsmedvetande och effektivitet och är till nytta för konsumenterna och samhället. Jag tror att detta gäller också på televerkets område.

Televerkets monopolställning har ju i år varit föremål för stor uppmärksamhet, och det är i det sammanhanget ett par punkter jag skulle vilja påminna om.

Televerket har i dag inte monopol på all telekommunikationsmateriel, men man har i de flesta fall ett myndighetsansvar när det gäller utprovning och godkännande av sådan materiel. Detta *kan* utnyttjas till att gynna de produkter som verket självt tillhandahåller.

Jag tror därför att det vore angeläget att man, för att undvika varje misstanke på detta område, delade på televerkets ansvar när det gäller t. ex. provning av ny materiel och televerkets rent kommersiella verksamhet med att tillhandahålla teletjänster.

Jag tycker inte att kommunikationsministerns svar är särskilt tillfredsställande på denna punkt, och jag skulle därför vilja ställa frågan: Kan kommunikationsministern tänka sig att man skiljer televerkets myndighetsutövning från dess rent kommersiella verksamhet?

Det är klart att det av rent fysiska skäl i vissa fall är nödvändigt med ett monopol, t. ex. när det gäller telenätet. Det är det som kommunikationsministern anspelar på när han talar om att man av sociala och regionalpolitiska skäl måste ha en enda myndighet, ett enda verk. Detta gäller emellertid inte för en mängd andra telekommunikationstjänster och inte heller beträffande ett antal utrustningsdetaljer, som ju televerket inte behöver ha ensamrätt på. Speciellt när det gäller modern datakommunikation skulle televerket, enligt min mening, med fördel kunna få verka i en konkurrenssituation.

Televerket har ju släppt monopolet på de s. k. låghastighetsmodemen, men man har inte gjort det när det gäller höghastighetsmodemen, som kommer att ha en utomordentlig stor betydelse för all framtida informationsöverföring.

Jag skulle vilja fråga om kommunikationsministern är beredd att medverka till att televerkets monopol när det gäller höghastighetsmodem upphävs.

Ett specialexempel i sammanhanget har utgjorts av biltelefonerna och biltelefonväxlarna. På det området fick företaget Comvik komma in, men några mindre biltelefonföretag i Göteborg och Malmö hindrades i realiteten av televerket från att få fortsätta sin verksamhet på kommersiella villkor.

Jag är intresserad av att få höra om kommunikationsministern är beredd att medverka till en ökad konkurrens på detta område.

Anf. 38 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Det beslut som riksdagen fattade beträffande televerkets framtida verksamhet är ju tämligen färskt. Beslutet fattades 1980, och även om den tekniska utvecklingen går snabbt menar jag att man med detta beslut

*Om begränsning av
televerkets
monopolställning*

lade fast de grundläggande riktlinjerna för televerket på ett sådant sätt att det f. n. inte finns skäl att göra någon omprövning.

Televerket följer givetvis, i enlighet med riksdagens uttalande, den tekniska utvecklingen. Verket har också i den treårsplan som lämnats till regeringen anmält att man under dessa tre år, när utvecklingen så motiverar, kommer att pröva ytterligare inskränkningar i monopolavgränsningen.

När det gäller höghastighetsmodem är det, såvitt jag kan förstå, tekniska skäl som gör att man inte släpper monolet.

Monopol medför höga kostnader, säger Björn Molin. Jag vill gärna erinra Björn Molin om att vi i Sverige har de lägsta kostnaderna i världen när det gäller telekommunikationerna.

När det gäller provningsverksamheten är det väl självklart att televerket skall skilja mellan sin myndighetsroll och sin affärsverksroll. Riksdagen fattade ett beslut 1980 om att det skulle finnas ett särskilt kontor inom televerket för sådana frågor. Dessutom skulle man kunna överklaga provningsbeslut i en särskild nämnd, teleanslutningsnämnden. Nämnden har ännu inte haft något ärende att ta ställning till. Det förefaller mig därför som om problemen inte är speciellt stora, men det är självklart att vi inom regeringen följer utvecklingen med stort intresse.

Anf. 39 BJÖRN MOLIN (fp):

Herr talman! Den tekniska utvecklingen på detta område går ju mycket snabbt, och jag gör inte anspråk på att vara expert på den tekniska utvecklingen när det gäller televerket. Det är inte så lätt, och jag vet inte om kommunikationsministern heller är någon expert. Beslutet 1980 innebar att man skulle luckra upp televerkets monopol i takt med att den tekniska utvecklingen gjorde detta möjligt. Jag tror att vi ganska snart kommer att vara i den situationen att det anses tekniskt möjligt att avstå från monopol när det gäller höghastighetsmodem.

Såväl från principiell synpunkt, alltså relationen mellan monopol och konkurrens, som från yttrandefrihetssynpunkt är det viktigt att televerkets monopol hävs, eftersom det här är fråga om utrustning som har stor betydelse när det gäller möjligheten att använda data- och informationsöverföring.

Kommunikationsministern sade vidare att vi har låga priser på teletjänster. Ja, det har vi i allmänhet. I somras fick vi dock ett tråkigt exempel på motsatsen, när televerket tre- eller fyrdubblade priserna på ett antal utrustningsdetaljer – ringklockor, samtalsmätare och allt vad det var. Detta är utrustningsdetaljer som hör till telefoneringsområdet, där televerket inte har monopol men i praktiken, bl. a. till följd av installations- och provningsmonopolen, har blivit den enda som tillhandahåller sådan utrustning. Det har följaktligen lett till ganska rejäla prishöjningar.

Man måste ha en myndighet som är ansvarig för telekommunikationerna och som har provningsansvar osv., men det viktiga är att dra en skiljelinje mellan televerkets myndighetsutövande verksamhet och den rent kommersiella verksamheten. Det är av detta skäl jag tror att man har anledning att se över televerkets organisation och ställning. Jag tycker inte att det är

Torsdagen den
13 oktober 1983

*Om registrerings-
skyltarna för
motorfordon*

tillfredsställande att höra att man inte *nu* vill ändra på televerkets ställning och ansvar. Det är just det man skall göra.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på frågorna 1983/84:17 och 28 om registreringsskyltarna för motorfordon

Anf. 40 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Olle Grahn har under hänvisning till att registreringsskyltarna för fordon från den 1 januari 1984 skall tillverkas i plast och enligt uppgift blir 30 % billigare än de nuvarande aluminiumskyltarna frågat mig om bytet av material i registreringsskyltarna kommer att innebära prisreducering för fordonsägarna.

Rune Torwald har mot bakgrund av uppgift i massmedia om att övergången till plastskyltar den 1 januari 1984 "skulle drabba alla bilägare omedelbart" hävdad att det borde vara tillräckligt att tillhandahålla de nya skyltarna när det gäller nya bilar som levereras samt till bilägare som begär nya skyltar och frågat om regeringen tagit ställning till denna fråga och i så fall på vilket sätt.

Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

Vad först gäller Olle Grahns fråga är det riktigt att plastskyltarna blir billigare än de nuvarande skyltarna. Trafiksäkerhetsverket kommer snart att till regeringen ge in förslag om ändrad förrättningstaxa. En anpassning av skyltpriserna till det nya kostnadsläget kommer enligt vad jag inhämtat därvid att ske.

Vad sedan gäller Rune Torwalds fråga kan jag nämna att övergången till plastskyltar inte innebär någon som helst ändring av nuvarande ordning för tillhandahållande och utbyte av skyltar. Någon allmän skyldighet för fordonsägarna att vid årsskiftet byta registreringsskyltar föreligger därför inte.

Anf. 41 OLLE GRAHN (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret på min fråga.

Efter vad som framkommit om justitiekanslerns granskning av upphandlingen av registreringsskyltarna är det naturligtvis frestande att kommentera den sidan av ärendet. Det skall jag dock försöka undvika, eftersom jag i min fråga endast berört priset på skyltarna för fordonsägarna. Måhända finns det anledning att återkomma till upphandlingsförfarandet vid ett senare tillfälle.

Först vill jag gärna deklarerat att min tveksamhet om materialet i de nya skyltarna kvarstår. Enligt olika uppgifter om upphandlingen har trafiksäkerhetsverket upphandlat de nya fordonsskyltarna till ett pris som understiger tidigare pris med ca 30 %. Eftersom trafiksäkerhetsverket naturligtvis inte skall bedriva denna verksamhet i förtjänstsyfte, tycker jag att det är

angläget att fordonsägarna får besked om huruvida de nya inköpspriserna kommer att slå igenom i priset till konsumenterna. Givetvis skall fordonsägarna betala den verkliga kostnaden.

Om det skulle visa sig att jag har rätt i min uppfattning – som jag delar med många – att de nya plastskyltarna inte har samma hållighet som aluminiumskyltarna, kommer regeringen då att ta hänsyn till detta, så att fordonsägarna inte drabbas av ständigt återkommande skyltbytesutgifter? Kommer exempelvis norrlänningarna, med hänsyn till de stora temperaturskillnaderna och de spröda skyltarna, att få betala ett lägre pris än fordonsägarna i södra Sverige?

Skulle det bli som jag befärrar – att plastskyltarna kommer att vara mindre hållbara – kommer tyvärr fordonsägarna, som jag framhöll i vår förra debatt i denna fråga, att drabbas av en kostnadsfördyring som sammantaget blir ganska stor.

Anf. 42 RUNE TORWALD (c):

Herr talman! Jag ber att få uttala mitt oförbehållsamma tack till kommunikationsministern för det positiva svaret.

Det är uppenbart att vissa tidningar missuppfattat saken och fått det intrycket att det skulle röra sig om ett obligatoriskt utbyte av alla registreringsskyltar på en gång. Av svaret framgår att så inte är fallet. Jag är glad att min fråga lett till att denna missuppfattning nu rättas till genom kommunikationsministerns svar.

Det har dykt upp en hel del andra frågeställningar i det här sammanhanget, men eftersom jag inte har aktualiserat dem i min fråga anser jag det inte vara rätt att jag i dag går in på dem.

Jag vill än en gång uttala mitt tack för svaret, som vittnar om att trafiksäkerhetsverket i detta ärende – i vart fall när det gäller utbytessidan – agerat med iakttagande av vanligt sunt bondförnuft.

Anf. 43 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Till Olle Grahn kan jag när det gäller priset säga att vi från trafiksäkerhetsverket har fått ett meddelande om att de nya skyltarna skall åsättas ett pris av 35 kr. TSV föreslog för 1983 en höjning av priset på aluminiumskyltarna till 55 kr. Det är detta pris som vi skall jämföra med. Det innebär således att priset för plastskyltarna är 20 kr. lägre.

När det gäller hållbarheten vill jag säga att trafiksäkerhetsverkets generaldirektör för ett par veckor sedan lämnade en omfattande redogörelse för skyltarna, tillverkningen av dem och naturligtvis också deras hållbarhet. Det finns faktiskt ett intyg från professor Bengt Rånby på Tekniska högskolan här i Stockholm som talar för att en sådan här plastskylt skulle stoppa lika lång tid som ett fordons praktiska livslängd, dvs. 15 år. Det är det vi har att rätta oss efter, och jag är övertygad om att man har gjort de hållbarhetsprov som är nödvändiga för att kunna göra denna bedömning. Jag utgår ifrån att man från trafiksäkerhetsverkets sida vet att norrlänningarna också tillhör Sverige och därför även har provat hållbarheten när det gäller kyla.

Nr 6

Torsdagen den
13 oktober 1983

*Om registrerings-
skyltarna för
motorfordon*

Torsdagen den
13 oktober 1983

*Om vissa problem
med "heta linjen"*

Anf. 44 OLLE GRAHN (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för denna komplettering. Nu har vi också fått ett besked om att registreringsavgiften på detta sätt skulle sänkas några kronor. Jag är överraskad av uppgiften att avgiften skulle ha behövt höjas om aluminiumskylten varit kvar. Det framgår ju av utredningarna att det funnits offerter på aluminiumskyltar som blivit billigare i inköp också för kommande period. Det hade kanske t. o. m. funnits anledning att sänka priset även om man hade behållit aluminiumskylten.

Jag ber att få tacka för kompletteringen.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på fråga 1983/84:29 om vissa problem med "heta linjen"

Anf. 45 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Rune Torwald har frågat mig om regeringen har uppmärksammat vissa problem med den s. k. "heta linjen" och vilka åtgärder som i så fall övervägs.

"Heta linjen" är en ny telefontjänst som televerket har infört. Den innebär att man kan ringa ett visst telefonnummer och komma i kontakt med flera personer på en gång. Eller som det registrerade varumärket lyder: "Helautomatiska grupsamtal mellan icke på förhand bestämda deltagare." Enligt televerket infördes tjänsten för att i mer ordnade former tillgodose ett stort kundintresse för den här typen av samtal. Tidigare hade man ringt gratis i stor omfattning på s. k. vakanta nummer, vilket ibland ledde till allvarliga störningar för den vanliga teletrafiken.

Förra hösten beslöt därför televerket i Stockholm i samråd med bl. a. kommunala myndigheter att införa en "het linje" på prov. "Heta linjer" har därefter inrättats på ett tjugotal platser i landet, och intresset för att ringa till "heta linjen" är enligt televerket mycket stort.

Rune Torwald har påpekat att en del abonnenter har fått höga teleraäkningar till följd av den nya tjänsten. Räkningen blir naturligtvis extra hög när man ringer rikssamtal för att nå en "het linje" i en annan del av landet än där man bor. Genom att televerket nu har spritt tjänsten till många orter i landet blir det billigare, eftersom man i högre grad kan ringa lokalsamtal till den lokala "heta linjen". Enligt vad jag har hört har konsumentverket tagit upp den här frågan med televerket. Därvid har man bl. a. diskuterat att eventuellt införa någon form av tidsbegränsning för samtalen. Ytterst måste det givetvis vila på den enskilde att avgöra hur man använder sin telefon.

Anf. 46 RUNE TORWALD (c):

Herr talman! Jag vill tacka kommunikationsministern för svaret, som vittnar om att han har en viss förståelse för de problem som jag har velat påvisa genom min fråga.

"Heta linjen" har blivit en överraskande god inkomstkälla för televerket. Den tycks främst användas av sysslösa ungdomar, som finner ett nöje i att via "heta linjen" försöka få kontakt med okända kamrater på andra håll i landet. Men enligt pressuppgifter och vid de kontakter som tagits med mig personligen har det visat sig att "heta linjen" försatt många abonnenter i en besvärlig ekonomisk situation. Man har trott att "heta linjen"-samtal skulle vara billiga lokalsamtal, men så synes inte vara fallet. Det finns exempel på att familjer, där tonåringar flitigt utnyttjat "heta linjen", fått kvartalsräkningar överstigande 1 000 kr. Även personer med alkoholproblem o. d. har genom att utnyttja "heta linjen" för kontakter fått abnorma telefonräkningar som de nu inte har någon möjlighet att klara. Det har alltså i ganska många fall uppkommit besvärliga ekonomiska problem när vederbörande – eller någon som haft möjlighet att använda dennes telefon – flitigt utnyttjat möjligheten att ringa till "heta linjen".

För egen del tycker jag nog att denna service är ganska umbärlig. De tankar som utväxlas vid samtalen får väl sägas vara mer eller mindre – dess värre oftast mindre – förnuftiga.

Jag delar kommunikationsministerns uppfattning, att det i första hand måste vila på teleabbonenten själv att få kontroll över hur hans telefon utnyttjas, men många saknar dess värre de förnuftiga "bromsar" som gör att man håller sig inom de ekonomiska ramar som står en till buds.

Jag hoppas nu att den av konsumentverket aktualiserade undersökningen och samrådet med televerket kan leda till att man relativt snart inför en tidsbegränsning för den här typen av samtal. Det är kanske det bästa sättet att undvika ekonomisk misär för vissa drabbade familjer.

Anf. 47 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Rune Torwald känner måhända inte behov av att utnyttja "heta linjen", men för att påvisa att det finns ett ganska stort intresse för den kan jag berätta att det var ca 5,5 miljoner besvarade anrop till "heta linjen" under augusti månad.

Man skulle enligt Rune Torwald ha trott att det i det här fallet tillämpades en lägre taxa. Det är en teknisk omöjlighet, eftersom dessa samtal bygger på samma telekommunikationsmöjlighet som vanliga telefonsamtal.

Slutligen vill jag bara konstatera att även om man skulle bestämma sig för att införa någon form av tidsbegränsning, så finns ju ändå möjligheten att ringa upp på nytt. Det är alltså inte särskilt lätt att komma till rätta med de avarter när det gäller utnyttjandet av dessa samtal som måhända finns.

Anf. 48 RUNE TORWALD (c):

Herr talman! Jag är medveten om att frekvensen har varit hög i fråga om de här samtalen. Jag har själv aldrig ringt upp "heta linjen", men jag har blivit informerad av andra, som har gjort det, att kvaliteten på samtalen ligger på en ganska låg nivå. Linjen tycks i stor omfattning utnyttjas för utbyte av mer eller mindre vettiga sexuella uppfattningar och åsikter. Men jag håller med

Torsdagen den
13 oktober 1983

*Om åtgärder mot
ungdomsarbetslös-
heten*

kommunikationsministern om att det kanske inte är så lätt att komma åt detta.

Anledningen till att en del människor bibringats uppfattningen att dessa samtal skulle vara billiga har väl varit tanken att man vid ett samtal mellan tre fyra personer skulle betala för ett lokalsamtal, men givetvis debiteras alla abonnenter som ringer upp "heta linjen" och deltar i samtalet.

Jag hoppas ändå att det, som antyds i svaret, skall vara möjligt att sätta en tidsspärr för dessa samtal, så att åtminstone kostnaderna för varje enskilt samtal hålls nere. Naturligtvis kan man inte hindra vederbörande att omedelbart ringa upp på nytt och därmed åsamka sig ytterligare kostnader. Jag delar dock kommunikationsministerns uppfattning, att man inte kan gå längre än att eventuellt införa en tidsspärr.

Överläggningen var härmed avslutad.

**18 § Svar på fråga 1983/84:24 om åtgärder mot ungdomsarbetslös-
heten**

Anf. 49 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Arne Fransson har frågat mig vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att häva den akuta arbetslöshetskrisen bland ungdomar.

Som Arne Fransson säger i sin fråga så är ungdomsarbetslösheten ett stort problem. Regeringen har ända sedan tillträdet förra hösten intensivt arbetat med att bekämpa ungdomsarbetslösheten. Detta fick till följd att de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna utnyttjades maximalt under våren. I mars månad var t. ex. 49 000 ungdomar i beredskapsarbete, och ca 15 000 ungdomar skaffade sig en utbildning inom arbetsmarknadsutbildningens ram.

Trots detta fortsatte ungdomsarbetslösheten att ligga kvar på en hög nivå. Under sommaren har vi därför inom regeringskansliet aktivt arbetat med åtgärder för bl. a. ungdomarna. Resultatet av detta arbete presenterade regeringen i måndags.

Bland alla de förslag som regeringen då presenterade finns ett som går ut på att kommunerna skall vara skyldiga att erbjuda alla ungdomar i åldern 18–19 år, som inte kan få ett arbete eller placeras i någon annan arbetsmarknadspolitisk åtgärd, sysselsättning i s. k. ungdomslag. Detta innebär att ingen 18- eller 19-åring skall gå sysslös.

Ett annat förslag i regeringens proposition som i hög grad är inriktat på ungdomarna är det s. k. rekryteringsstödet. Detta innebär att företag som anställer arbetslösa ungdomar eller långtidsarbetslösa skall få ett bidrag motsvarande 50 % av lönekostnaden i sex månader.

Utöver detta finns i propositionen förslag om tidigareläggning av statliga byggen, mer resurser till arbetsmarknadsutbildningen, en ny möjlighet att varva beredskapsarbete och utbildning och ytterligare medel till AMS för att behålla personal som tidigare anställts tillfälligt. Totalt föreslår regeringen

nu en satsning på arbetslösheten med 2 miljarder kronor. Detta beräknas ge 55 000 personer arbete eller utbildning under första halvåret 1984. En stor del av dessa är ungdomar.

Nr 6

Torsdagen den
13 oktober 1983

*Om åtgärder mot
ungdomsarbetslös-
heten*

Anf. 50 ARNE FRANSSON (c):

Herr talman! Jag får tacka arbetsmarknadsministern för svaret på min fråga.

Antalet arbetslösa ungdomar har under den senaste tioårsperioden ökat kraftigt, och ungdomsarbetslösheten är i dag ett stort problem i samhället. Den undermedicin för att lösa problemen på arbetsmarknaden för ungdomen som socialdemokraterna påstod sig inneha i oppositionsställning har ännu inte givit något påtagligt resultat. Detta bekräftas av att arbetslösheten bland ungdom i dag ligger på ungefär samma nivå som förra året. Verkligheten är att det inte finns någon sådan undermedicin, eftersom ungdomen inte har någon egen arbetsmarknad utan är beroende av den totala tillgången på lediga platser.

De förslag till åtgärder som arbetsmarknadsministern nu redovisat innehåller en del positiva inslag, men frågan är om de är tillräckliga. Den nuvarande regeringen har som bekant avvecklat yrkesintroduktionen och ungdomsslussarna och inte fått till stånd något ungdomsavtal. Detta har varit negativt för ungdomen.

Våren 1982 aktualiserade centern i en motion kravet på att alla ungdomar upp till 21 år skulle erbjudas arbete eller utbildning i stället för arbetslöshetsersättning eller annat stöd från det allmänna. Regeringen har nu tagit ett steg på vägen, och det är bra. Mittenregeringen presenterade ett förslag om ungdomsslussar som har likheter med det förslag om ungdomslag som arbetsmarknadsministern nu presenterat. Jag är emellertid tveksam till att de ungdomar som uppbär KAS bara skall behöva arbeta fyra timmar. På det sättet får de ingen verklig arbetslivserfarenhet. Därför skulle jag vilja fråga arbetsmarknadsministern om det inte vore positivt för ungdomen att ompröva detta ställningstagande och förlänga arbetstiden till åtta timmar per arbetsdag för ungdomar som erhåller KAS.

Anf. 51 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Socialdemokraterna sade nog aldrig i oppositionsställning att det fanns några undermediciner mot arbetslöshet. Tvärtom upprepade vi mycket ofta, att om vi skall klara arbetslösheten, behövs en stor mängd olika insatser: Det behövs åtgärder från regering och riksdag, det behövs aktiviteter ute i samhället, från fackliga organisationer, från arbetsgivare, från kommuner och från ungdomarna själva. Det är en alldeles riktig bedömning som Arne Fransson gör att undermediciner inte finns. Vi har aldrig haft någon annan mening på den punkten.

Vad vi nu har gjort är att vi när det gäller ungdomar i 18–19-årsåldern har gått längre än vad vi själva eller någon annan regering har gjort förut. Det beror på att vi har uppfattat att problemen för dessa ungdomar är alldeles speciellt stora. Ingen annan åldersgrupp har så hög arbetslöshet som

Torsdagen den
13 oktober 1983

*Om åtgärder mot
ungdomsarbetslösheten*

18–19-åringarna. Jag tror att det är en gemensam inställning från alla i samhället att det är negativt om ungdomar tvingas möta vuxenvärlden med kontant ersättning men inte med möjlighet att få utföra ett arbete.

När det sedan gäller tidsrymden tror jag att vi kan nå de syften som vi vill med fyra timmar. Vi skall komma ihåg att det finns väldigt många deltidsarbetande på den svenska arbetsmarknaden. Hälften av kvinnorna som arbetar jobbar på deltid, och jag tror nog att man måste säga att de har en mycket god erfarenhet av arbetslivet. Sedan är ju inte vår avsikt att ungdomarna för gott skall placeras i ungdomslag. Hela tiden de finns där skall det röra sig om en aktivitet som skall leda till en placering i ett långsiktigt, stadigvarande arbete.

Jag hoppas och jag tror att vi gemensamt, socialdemokraterna och de andra partierna i utskottet, skall finna vägar att komma fram till att detta förslag är någonting som är värt att satsa på, och att man ute i kommunerna tillsammans skall se till att arbetsuppgifterna blir meningsfulla.

Anf. 52 ARNE FRANSSON (c):

Herr talman! Ett erbjudande till 18–19-åringarna att få deltidsarbete i stället för att låta dem gå arbetslösa är en form av arbetsdelning. Det är synnerligen angeläget att även i ungdomslagen i ökad utsträckning bereda 18–19-åringar en längre arbetstid än de här föreslagna fyra timmarna. Jag tror nämligen att det vid inträdet på arbetsmarknaden för dessa grupper i samhället är viktigt att få en uppläggnings som arbetsmarknaden i övrigt har.

Att det finns många deltidsarbetande människor i vårt land som väl har anpassat sig till detta vet vi. Men dessa grupper är i en något annorlunda situation, eftersom de har arbetslivserfarenhet i förhållande till dessa ungdomar.

Arbetsmarknadsministern har också begränsat denna möjlighet till ungdomslag till att bara vara verksamma inom stat, landsting och kommuner. För egen del förordar jag att denna möjlighet också skulle ha funnits inom den privata sektorn. Jag tror att erfarenheter från den sektorn skulle ha varit värdefulla. Det hade varit värdefullt om arbetsmarknadsministern varit beredd att rucka på sitt tidigare ställningstagande.

Anf. 53 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Jag tycker precis som Arne Fransson att det för ungdomar är mycket viktigt med erfarenheter från den privata arbetsmarknaden. Vi föreslår också en arbetsmarknadspolitisk åtgärd som skall göra det lättare för ungdomar att komma in på olika typer av företag ute i den enskilda sektorn.

Förslaget om ungdomslag är inte det enda som regeringen lagt fram. Det finns förslag om rekryteringsstöd som just skall rikta sig till ungdomar och gälla den enskilda sektorn. Det ger möjlighet till anställning på heltid, för viss tid eller tills vidare. Ungdomar skall vara bland de högst prioriterade i fråga om detta rekryteringsstöd.

Vi räknar med att rekryteringsstödet totalt under våren, inkl. de gamla enskilda beredskapsarbetena, skall omfatta inte mindre än 40 000 männi-

skor. Då vill det naturligtvis till att man ställer upp från det privata näringslivets sida och nyanställer i stället för att utnyttja övertid.

Anf. 54 ARNE FRANSSON (c):

Herr talman! Jag är fullt medveten om att det finns ytterligare inslag i regeringens förslag. Ett av dessa är rekryteringsstödet. Då är det bara att hoppas att det ger ett önskat resultat och att det blir tidigareläggning av anställningar ute i företagen. Men vi skall komma ihåg att det enligt regeringsförslaget fr. o. m. den 1 januari 1984 inte skall inrättas några nya enskilda beredskapsarbeten. Det måste ju vara negativt, sett ur ungdomars synpunkt. Man har ändå haft möjlighet att vara i tjänst åtta timmar per dag. Som jag ser det innebär vid den jämförelsen det nya förslaget en begränsning.

Anf. 55 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Det är självklart att de enskilda beredskapsarbetena måste avskaffas när vi inför ett nytt system, vars syfte är att ersätta de enskilda beredskapsarbetena. När det gäller enskilda beredskapsarbeten har kravet varit att arbetet skall ligga vid sidan av den vanliga produktionen. Vad vi nu vill göra är att omforma det hela till ett rekryteringsstöd, som innebär att ungdomarna förutom stöd skall kunna få fasta jobb ute i produktionen.

Jag kan inte förstå att Arne Fransson kan tycka att det är ett sämre alternativ. Jag tror inte att de flesta ungdomar delar uppfattningen att en tillsvidareanställning eller en visstidsanställning är sämre alternativ än ett enskilt beredskapsarbete. Dessutom innebär detta en förenkling i systemet som jag tror alla kommer att glädjas åt.

Anf. 56 ARNE FRANSSON (c):

Herr talman! Det kan vara så att arbetsmarknadsministerns högtalare fortfarande inte fungerade riktigt. Jag syftade inte på de ungdomar som får rekryteringsstöd utan på dem som skall vara verksamma på det sätt som förutsätts i ungdomslagen. Enligt min uppfattning innebär lagen en försämring jämfört med nuvarande förhållanden.

Att komma in på den reguljära arbetsmarknaden måste självfallet vara varje ungdoms dröm. Men vi vet att antalet lediga platser tyvärr är begränsat.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på fråga 1983/84:25 om beredskapsmedel till vägbyggnader i Västernorrlands län

Anf. 57 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Sven-Erik Nordin har frågat mig om regeringen är beredd att omgående vidta åtgärder för att tillföra Västernorrlands län ökade medel för beredskapsarbeten på vägområdet.

Regeringen fastställer årligen en kostnadsram för vägbyggandet som

Nr 6

**Torsdagen den
13 oktober 1983**

*Om beredskaps-
medel till vägbygg-
nader i Västernorr-
lands län*

*Om beredskaps-
medel till vägbygg-
nader i Västernorr-
lands län*

beredskapsarbete. För innevarande budgetår gäller att arbeten på vägar får utföras som beredskapsarbete till en kostnad av sammanlagt högst 300 milj. kr. Det är arbetsmarknadsstyrelsen som har att fördela beredskapsmedlen till länsarbetsnämnderna. Av de medel som innevarande budgetår har tilldelats länsarbetsnämnden i Västernorrlands län har 20 milj. kr. använts till vägbyggnadsprojekt.

Dessutom beslöt regeringen i våras att tidigarelägga statliga investeringar för närmare 1 miljard kronor, varav drygt 64 milj. kr. tillföll Västernorrlands län. Av dessa medel lades drygt 10 miljoner på tre vägprojekt i länet. Regeringen har i förra veckan beslutat om ytterligare statliga tidigareläggningar. Därvid har regeringen bl. a. avsatt drygt 20 milj. kr. för vägbyggen i Västernorrlands län.

Anf. 58 SVEN-ERIK NORDIN (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka arbetsmarknadsministern för svaret på min fråga.

Jag noterar att efter det att frågan ställts har regeringen begagnat sig av finansfullmakten och beslutat om tidigareläggningar av statliga byggnadsobjekt – det framgick också av slutet av frågesvaret.

För Västernorrlands län innebär det vägarbeten för 20,6 milj. kr. Jag är inte särskilt imponerad av anslagets storlek – men bättre något än intet. Jag vill bara peka på att Kopparbergs län har fått mer än dubbelt så mycket för samma ändamål.

Trots dessa 20 miljoner riskerar vissa vägarbeten som drivits under de senaste vintrarna att ligga stilla under den vinter som kommer. Det gäller vägar i Ramsele och Junselevägen mot Anundsjö.

Beträffande arbetslöshetssituationen i vårt län: Vid sista mätningen hade vi 7 250 arbetslösa personer. Det är 5,4 % av arbetskraften i länet. Det är den högsta uppmätta siffran i modern tid, säger länsarbetsnämnden. Och siffran ligger högre än riksgenomsnittet.

Det är inte något nytt att Västernorrlands län ligger i topp i arbetslöshetsstatistiken. Men just därför är det viktigt att beredskapen från de ansvarigas sida är hög. Och det är också viktigt att ta särskild hänsyn till den låga vägstandarden i Västernorrlands län. Bra vägar är en god investering för framtiden, en investering för nya och viktiga jobb.

Jag nämnde beredskap för beslut. Låt mig därför få vädja till arbetsmarknadsministern om att svara på en liten följdfråga. Vore det inte befogat med ett regeringsbeslut redan på våren beträffande de vägprojekt som skall drivas under hösten och vintern? Det skulle innebära en ofantlig förbättring av planeringsläget för vägförvaltningen, och det skulle också innebära att man kunde komma i gång med jobben tidigare under året. Dessa 20 miljoner kan man inte begagna sig av förrän i december månad, i bästa fall, och det är faktiskt inte bra. Det hade varit bättre om beslutet kommit tidigare och jobben hade kunnat komma i gång redan under oktober.

Anf. 59 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! I våras lade vi faktiskt förslag om tidigareläggning av bl. a. vägbyggen som skulle komma i gång under hösten. Sedan har vi gjort den bedömningen att läget på byggmarknaden är allvarligt och att det därför under vintern och våren fordras ytterligare insatser. Jag tror nog att man måste konstatera att en bättre beredskap än den vi haft i år har nog inte funnits under senare år.

Sedan skulle jag vilja säga att Sven-Erik Nordin nog inte skall vara avundsjuk på de pengar som Kopparbergs län fick genom dessa statliga tidigareläggningar. Kopparbergs län är det län som väntar den allra högsta arbetslösheten bland byggnadsarbetarna under vintern. Därför har regeringen ansett det vara rimligt och rättvist att Kopparbergs län skulle få de största anslagen i det här sammanhanget.

Anf. 60 SVEN-ERIK NORDIN (c):

Herr talman! Det var ingalunda min avsikt att ta pengar från Kopparbergs län och lägga dem till Västernorrlands län. Jag ville bara peka på relationerna mellan dessa län.

Jag tackar för de 20 miljonerna, men de kunde ha fått vara betydligt fler.

De pengar som man fattade beslut om i våras håller på att förbrukas, men det gäller att även se till att det inte blir onödiga svårigheter med skarvarna när det gäller att driva arbeten vidare.

Nu har jag tjatat om tidiga beslut beträffande den här frågan med tidigare arbetsmarknadsministrar, men jag vill ändå, även om jag kan förefalla tjatig, be Anna-Greta Leijon lägga på minnet att det vore bra för framtiden med tidiga beslut och därmed god planläggning och goda resultat.

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Svar på fråga 1983/84:10 om bättre information inom sjukvården**Anf. 61** Statsrådet GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Kerstin Anér har frågat vilka åtgärder jag avser att föreslå för att de olika sjukvårdshuvudmännen bättre skall kunna tillgodogöra sig de kunskaper som finns samlade hos hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd.

Regeringen har i dag anvisat sammanlagt 200 000 kr. för att täcka vissa kostnader för publicering av beslut av hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd. Avsikten är att utreda förutsättningarna för att referat av sådana beslut skall kunna publiceras fr. o. m. år 1984 i form av dels månadsutgåvor, dels en årsbok. Utgivningen är tänkt att ske i samarbete mellan ansvarsnämnden och Servicecentralen i Gällivare AB.

Under detta anförande övertog förste vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Torsdagen den
13 oktober 1983

*Om bättre
information inom
sjukvården*

Anf. 62 KERSTIN ANÉR (fp):

Fru talman! Jag ber att även denna gång få tacka ett statsråd för ett mycket snabbt och positivt svar. Men svaret är inte riktigt så positivt som det ser ut, därför att dessa 200 000 kr. egentligen är en oerhört liten summa jämfört med vad som verkligen går åt för denna spridning. Den spridning som hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd nu har möjlighet att komma i gång med är i själva verket nästan kostnadsfri för staten. Den kommer att kunna genomföras praktiskt taget till självkostnadspris. Detta är det egendomliga. Utslagen från andra domstolar sprids på statens bekostnad, men dessa utslag, som skulle kunna rädda liv, gör det inte. I stället får, och det är egentligen detta som har gjort mig litet förvånad, Spri – enligt uppgifter i massmedia – 2,7 milj. kr. av finansdepartementet. Spri sätter in annonser i dagspressen, vilka under en dag inte kan ha kostat mindre än 300 000 kr. för att få in ungefär 20 svar om vad man skall göra åt sjukvården här i landet.

Ändamålet är naturligtvis mycket bra, nämligen att man skall få en bättre kontakt mellan läkare och patienter. Det är självklart att regler och byråkrati skall vara underordnade de mänskliga kraven på en god kontakt.

När det nu tas tag i frågan om begriplighet och patientinflytande tycker jag att det är ledsamt att man lägger ner mer pengar på denna konstiga, dyra och föga effektiva omväg över en annonskampanj i stället för att använda det material som finns.

Jag skall bara ge ett enda exempel på vad som händer när ansvarsnämndens beslut inte kan spridas tillräckligt effektivt.

Vi har flera gånger tagit upp fall i ansvarsnämnden där man har använt en vanlig hårtork för att påskynda uttorkning av sår, och där torken av misstag fått för hög temperatur och patienten har blivit allvarligt skadad. För ett år sedan hände detta med ett spädbarn, och nyligen hade vi ett liknande fall – det var en vuxen patient som råkade vara känslös i det sårade området och inte märkte förrän för sent att han hade blivit bränd.

Det lär inte finnas något alternativ till hårtorken. Men när nu ansvarsnämnden en gång har gjort en ordentlig utredning om hur torken skall skötas och vilka rutiner som måste iakttas, borde vi inte behöva få ett exakt likadant fall efter ett år, därför att tillräckligt många inte har kunnat läsa om det första fallet.

Det är bra att ansvarsnämnden nu till självkostnadspris kan börja sprida sina resultat, men det är ledsamt att se miljoner ödas på en reklamkampanj för världens bästa sjukvård, när så många väl bearbetade och genomlysta klagomål finns men inte kan spridas. Jag tycker det är sorgligt.

Anf. 63 Statsrådet GERTRUD SIGURDSEN:

Fru talman! Jag vill bara påpeka att de 200 000 kronorna är exakt det belopp som hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd har begärt i sin skrivelse av den 12 september i år. Ärendet har alltså behandlats snabbt, och ett snabbt beslut har fattats. Beträffande Spris kampanj vill jag påpeka att det är fråga om ett arrangemang där inte bara staten medverkar. Spri är ju en för staten och landstingen gemensam organisation.

Anf. 64 KERSTIN ANÉR (fp):

Fru talman! Det är klart att ansvarsnämnden liksom alla andra vet att den inte kan begära mycket pengar. Det är därför som den har gått in för ett projekt som inte drar så mycket pengar utan som bedrivs till självkostnad.

Vad beträffar Spri vet jag naturligtvis att detta organ också sköts av landstingen. Men vad jag talade om var de 2,7 miljoner som Spri lär ha fått direkt från finansdepartementet. Jag tycker fortfarande att det inte är någon balans mellan vad som läggs ned på det ena och vad som läggs ned på det andra.

Överläggningen var härmed avslutad.

21 § Svar på fråga 1983/84:31 om beredskapslagringen av sjukvårdsmateriel**Anf. 65 Statsrådet GERTRUD SIGURDSEN:**

Fru talman! Karin Ahrland har frågat mig om förhandlingarna mellan staten och sjukvårdshuvudmännen om beredskapslagring av sjukvårdsmateriel av förbrukningskaraktär är avslutade. Om de inte är det, vill Karin Ahrland veta när förhandlingsarbetet beräknas vara avslutat.

Enligt vad jag har inhämtat är parterna nu i princip överens om innehållet i ett avtal om sjukvårdshuvudmännens medverkan i hälso- och sjukvårdens försörjningsberedskap. Avtalet beräknas vara helt klart inom ett par veckor.

Anf. 66 KARIN AHRLAND (fp):

Fru talman! Jag tror inte att Gertrud Sigurdsen blir förvånad om jag påminner om vad jag sade den 25 mars, när vi förra gången talade om det här problemet. Jag sade att jag hoppades att jag skulle slippa ta upp frågan i höst igen, eftersom Gertrud Sigurdsen vid det tillfället räknade med att problemet skulle vara löst inom två månader. Statens kvarnar är kända för att mala långsamt. Jag började tro att landstingens kvarnar hade stannat helt, eftersom jag när riksdagen öppnades igen faktiskt tvingades att tjata genom att ställa en ny fråga.

Men jag skall tacka Gertrud Sigurdsen för det svar som jag fick i dag. Om det stämmer att det blir ett avtal inom ett par veckor, innebär ju det att jag slipper att ta upp frågan en gång till. Det innebär också något ännu bättre, nämligen att vi kan få ordning och reda i beredskapen inom sjukvården inför krig, och det är det som är det viktigaste. Det tror jag att Gertrud Sigurdsen och jag är ense om.

Anf. 67 Statsrådet GERTRUD SIGURDSEN:

Fru talman! Jag kan försäkra Karin Ahrland att avtalet kommer att vara klart om några veckor. Jag hade trott att jag i dag skulle kunna svara att avtalet är klart. I princip var avtalet klart i går, men det är ännu inte underskrivet. Därför har jag inte kunnat ge detta direkta svar. Procedurfrä-

*Meddelande om
interpellationer*

gorna innan avtalet är underskrivet kommer att ta några veckor i anspråk.

Jag har också noterat vad Karin Ahrland sade i vår förra debatt. Hon framhöll då att politik också är en fråga om att tjata. Karin Ahrland! Jag tror inte att Karin Ahrland behöver tjata mer i den här frågan.

Anf. 68 KARIN AHRLAND (fp):

Fru talman! Det är utmärkt om jag slipper det. Jag hoppas också – det kanske jag ändå måste tillägga – att avtalet kommer att verkställas.

Överläggningen var härmed avslutad.

22 § Föredrogs och hänvisades

Propositionerna

1983/84:12 till konstitutionsutskottet

1983/84:17 till trafikutskottet

1983/84:21 till finansutskottet

1983/84:22 till skatteutskottet

1983/84:26 Bil. 2 avsnitten D och F till utbildningsutskottet

avsnitt G till socialförsäkringsutskottet

Bil. 3 till bostadsutskottet

Bil. 4 till kulturutskottet

i övrigt till arbetsmarknadsutskottet

23 § Anmäldes och bordlades

Propositionerna

1983/84:6 Ersättning för skador till följd av naturolyckor

1983/84:13 Ändring i brandlagen (1974:80)

1983/84:23 Rätten till offentlig försvarare

1983/84:30 Allemanssparandet

1983/84:32 Förlängd tillämpning av allmänna prisregleringslagen (1956:236)

24§ Meddelande om interpellationer

Meddelades att följande interpellationer framställdes

den 11 oktober

1983/84:17 av *Sven Henricsson* (vpk) till kommunikationsministern om persontrafiken på vissa sidolinjer till inlandsbanan:

Vid en av Kommunförbundet och glesbygdsdelegationen anordnad konferens om inlandsbanan och glesbygden i Östersund den 4–5 oktober 1983 med anslutning från samtliga berörda kommuner, statens järnvägar, Sveriges turistråd, lokala fackliga organisationer m. fl. beslöts om en kraftig satsning på inlandsbanan som turistled.

Från turistrådets sida förklarade man sig beredd att skjuta fram inlandsbanan som *kommande säsons stora svenska turistattraktion* med målinriktningen att långsiktigt utveckla detta projekt, inte minst som ett erbjudande till utländska turister. Genom en rad olika åtgärder, t. ex. försäljning av "inlandsbanekort" för obegränsat antal resor på banan under viss tid, förbättrat och varierat utbud av resemöjligheter, intensifierat samarbete mellan SJ och andra trafikföretag samt kommuner, länsorgan och turistorganisationer, beräknas inlandsbanan kunna på litet sikt lyftas fram som något av vårt lands "transsibiriska järnväg", dock med andra intressanta och spännande kvaliteter, unika för det norrländska inlandet med dess relativa närhet till fjäll och vildmarker. Som bekant finns utmed banan en rad väl utvecklade serviceorter. Samstämmigheten mellan kommuner och medverkande statliga och andra organisationer var markant då det gällde ambition och målsättning. Turistrådet med stöd av Kommunernas samarbetskommitté för inlandsbanan har redan startat den konkreta planeringen.

Vid konferensen redovisades även exempel på framtida transportbehov då det gäller skogsråvara från kommande upparbetningsterminaler, liksom de transportbehov som hör ihop med begynnande och fortsatt exploatering av inlandets betydande torvtillgångar. Hela konferensen blev ett uttryck för viljan att nu göra ansträngningar för att i landets intresse nyttja den tillgång som inlandsbanan utgör.

Dock uttrycktes bekymmer från många konferensdeltagare över att persontrafiken på bandelarna Arvidsjaur-Jörn, Storuman-Hällnäs och Hoting-Forsmo hotas av nedläggning. Dessa bandelar ingår på olika sätt i inlandsbanans trafiksystem och utgör en del av förutsättningarna för varierande resemöjligheter. Enligt riksdagens beslut den 5 maj 1983 skall frågan om nedläggning av persontrafiken på nyssnämnda banor prövas av regeringen redan nästa år, medan andra delar av samma bansystem skall prövas i *ett senare skede*. Den allmänna uppfattningen är att man härigenom riskerar att bryta sönder en etablerad struktur. Detta kan i sin tur motverka de kraftiga ansträngningar för ökad trafik som nu skall ske med gemensamma tag av statliga organ och kommuner. Självfallet har denna fråga på olika sätt också ett samband med arbetsmarknadsproblemen i berörda områden.

Med hänvisning till det anförda önskar jag fråga kommunikationsministern:

Är regeringen, med hänsyn till dessa nya omständigheter, beredd att uppskjuta beslutet om den framtida persontrafiken på bandelarna Arvidsjaur-Jörn, Storuman-Hällnäs och Forsmo-Hoting, så att prövningen av trafiken på *hela* inlandsbanesystemet kan ske i ett sammanhang?

1983/84:18 av Bertil Jonasson (c) till finansministern om vissa skattelindringar för delägare i Vänerskog:

Frågan om den skattemässiga behandlingen av förluster på likvidlån till Vänerskog Ekonomisk Förening har blivit något av en följetong i riksdagen. Eftersom någon tillfredsställande lösning ännu inte kommit till stånd ser jag

Torsdagen den
13 oktober 1983

*Meddelande om
interpellationer*

mig föranlåten att än en gång ta upp problemet till behandling.

När finansministern senast svarade på min fråga om likvidlån, blev jag uppmanad att avvakta regeringsrättens avgörande av två förhandsbesked i ämnet. Detta utslag kom i somras, och regeringsrättens majoritet fann att det beträffande likvidlån och liknande var fråga om icke avdragsgilla kapitalförluster. En ledamot var skiljaktig och ansåg att fordringarna hade ett så nära samband med det av medlemmen bedrivna skogsbruket att "fordringarna får anses ha tillkommit såsom ett led i denna hennes verksamhet. Förlust på fordringarna är därför att anse som driftsförlust i förvärvskällan jordbruksfastighet och som sådan avdragsgill däri". Det förtjänar att uppmärksammas att de uppmjukningar som gjorts beträffande institutet kapitalförlust fr. o. m. 1984 års taxering inte kunde läggas till grund för domen. Det är troligt att utgången skulle blivit en annan om konkursen inträffat i år.

Utslaget innebär en fullständig katastrof för ett stort antal lantbrukare i Vänerlandskapen. Lantbrukarnas länsförbund i Värmland, Göteborg och Bohuslän, norra Älvsborg, Skaraborg och Örebro har vid en uppvaktning hos finansministern hemställt att sådana ändringar måtte vidtas att de drabbade ges möjlighet till skatteavdrag för förlusterna.

Jag vill mot bakgrund av det anförda ställa följande fråga till finansministern:

Avser regeringen att genomföra sådana ändringar i skattelagstiftningen att de drabbade i Vänerskogskonkursen ges möjlighet till skatteavdrag för förlusterna?

den 12 oktober

1983/84:19 av *Margit Gennser* (m) till civilministern om den sektoriella samhällsplaneringen:

Nuvarande samhällsplanering, med en utbyggd nivåplanering och sektoriell planering i form av länsplanering, barnomsorgsplanering, bostadsförsörjningsplanering etc., har under senare år börjat ifrågasättas i ökad utsträckning. Denna typ av kritik återfinns bl. a. i Ds Fi 1983:3, "Statens och kommunernas expansion – några olika styrmedel". I rapporten hävdas att den här typen av planering får en kostnadsdrivande effekt. Genom att slopa den sektoriella planeringen skulle de kostnadsmedvetna aktörerna i den kommunala budgetprocessen stärkas, och i motsvarande mån skulle de "kommunala expansionisternas" taktiska övertag i budgetprocessen avta. Resultatet skulle bli att den ekonomiska planeringen ute i kommunerna skulle avsevärt förbättras. Uppkomsten av finansiella problem skulle lättare förhindras, och de kommunala investeringarna och den kommunala driften skulle utvecklas i en lugnare och paradoxalt nog bättre planerad takt.

Under sommaren diskuterades i dagspressen SCB:s förslag till ett informationssystem benämnt Fobalt. Många kritiska röster höjdes mot den typ av heltäckande informationssystem som Fobalt utgör ett exempel på. Fobalt bygger på samkörning av ett antal personregister. Sammanhållna datasystem

med mycket omfattande uppgifter om enskilda människors förhållanden kan komma att utnyttjas mot den enskilde i ett samhälle. Risken för detta är kanske störst i ett samhälle som alltmer domineras av staten.

Fobalt motiverades av att samhällsplanering i form av nivåplanering och sektoriell planering kräver en bättre och sammanhållen statistik. Snarare är det dock så att en mycket ambitiös samhällsplanering skapar problem i form av flaskhalsar, köer eller överproduktion.

I SAF-tidningen nr 30 presenterades dessutom en undersökning som visar att ett system av typ Fobalt skulle leda till betydande kostnadsökningar för företagen på grund av nya krav på uppgiftslämnande i storleksordningen 200 milj. kr.

Det enklaste sättet att en gång för alla avlysa utbyggnaden av Fobalt vore att avskaffa den sektoriella samhällsplaneringen och i stället överlåta åt kommunerna att själva svara för den planering som behövs inom den egna kommunen.

Är civilministern beredd att komma med förslag om avskaffande av de statliga kraven på barnomsorgsplanering, bostadsförsörjningsplaner m. m. och då också stoppa arbetet med Fobalt?

1983/84:20 av *Jan-Erik Wikström* (fp) till statsrådet Gertrud Sigurdsen om publicering av viss rapport av Världshälsoorganisationen, m. m.:

På skandinaviskt initiativ beslutades det på sin tid inom Världshälsoorganisationen (WHO) att göra en undersökning om alkoholbrukets utveckling i framför allt u-länderna. Man skulle därvid få en belysning av de alkoholproducerande och alkoholförsäljande ländernas och företagens roll för alkoholkonsumtionens utveckling.

Resultatet av detta arbete förelåg i form av en rapport sistlidna höst (1982) men blev aldrig tryckt eller officiellt publicerat.

Enligt initierade artiklar i bl. a. de ansedda tidningarna *Le Monde* och *Washington Post*, vilka varit i tillfälle att publicera huvudinnehållet i rapporten, skulle den stoppade tryckningen ha berott på ingripanden från länder med starkt ekonomiskt intresse av alkoholhandel och alkoholkonsumtion.

Rapporten finns enligt uppgift tillgänglig för läsning i ett enda stencilerat exemplar på WHO:s sekretariat i Genève.

Jag vill mot denna bakgrund ställa följande frågor till statsrådet Gertrud Sigurdsen.

1. Vill statsrådet lämna en redovisning av omständigheterna kring tillkomsten och den inställda publiceringen av ovannämnda rapport?
2. Vilka regler gäller för publiceringen av inom FN eller dess underordnade organ verkställda undersökningar av uppenbart allmänt intresse?
3. Vilka möjligheter har den svenska regeringen att genomdriva en publicering av ifrågavarande rapport?
4. Vilka slutsatser drar statsrådet av det inträffade för dels arbetet inom WHO och andra FN-organ, dels förtroendet för dessa organs arbete och objektivitet även när "obekväma" fakta framkommer?

1983/84:21 av *Barbro Nilsson* i Örnköldsvik (s) till statsrådet Bengt Göransson om religionslärarnas behov av fortbildning:

Riksdagen har i juni 1981 beslutat att de lokala skolstyrelserna skall avgöra frågan om lärarnas fortbildning. Religionsämnet hör till de ämnen som skall prioriteras enligt riksdagsbeslut. Trots detta har inget konkret resultat visats i utbud eller i utnyttjande.

Vi kan se av skolöverstyrelsens äskanden att fortbildningen för klasslärare i naturorienterande och tekniska moment intar en framskjuten plats.

En jämförelse över antalet kursveckor höstterminen 1982 säger att 220 veckor genomfördes i fortbildning i religionskunskap och 2 040 veckor i naturorienterande ämnen eller teknik. Detta avser i båda fallen grundskolan.

Högskoleregionerna fattar beslut om vilka kurser för skolpersonal som skall erbjudas. Skolstyrelsen prioriterar, efter förhandlingar med sina lärarkategorier, dels mellan de sökande, dels mellan olika ämnesområden. Skolans behov, ej den enskilde lärarens, skall därvid vara avgörande. F. n. högprioriterar många skolstyrelser fortbildning på dataområdet.

Våra sex högskoleregioner erbjöd 1982/83 22 kurser, varav 12 blev inställda på grund av för få deltagare; 1983/84 erbjuder man 12 kurser. Inom Uppsala högskoleregion t. ex. finns inte någon kurs planerad.

De lokala besluten om fortbildningen behöver uppmärksammas. Att undervisa i religionskunskap är krävande, det fordrar mera än i de flesta andra läroämnena. Därför måste behoven av utbildning och fortbildning tillgodoses.

Rätten till decentraliserade beslut angående denna fortbildning har använts på ett sätt som missgynnar religionsämnet.

Med hänvisning till det anförda vill jag till statsrådet Bengt Göransson ställa följande fråga:

Vilka åtgärder avser skolministern att vidta för att tillgodose religionslärarnas behov av fortbildning?

1983/84:22 av *Stig Josefson* (c) till finansministern om ändrade regler för resor till och från arbetet med egen bil:

Under sommaren har en mycket intensiv debatt blossat upp om riksdagsbeslutet att inskränka rätten till avdrag för resor till och från arbetet.

Det är framför allt på en punkt som kritiken varit allra hårdast. Det gäller det uppställda kravet på regelmässighet för att den som använder bil i tjänsten skall få avdrag för resorna till och från arbetet.

Enligt den proposition (1980/81:118) som lägg till grund för ifrågasvarande beslut åsyftades ingen ändring av de regler som tidigare gällt. Fördragande statsrådet anförde följande:

”I övrigt är jag inte beredd att föreslå några ändringar i de gällande avdragsreglerna. Så skall den som regelmässigt använder sin bil i tjänsten alltså få avdrag oavsett avstånd och tidsvinst och detsamma bör gälla den som till följd av t. ex. handikapp måste använda sin bil.”

Ändringen av kommunalskattelagen var helt enkelt en anpassning av

lagtexten till vad som redan gällde på grund av riksskatteverkets förordningsrätt. Tillämpningen av reglerna har dock inte uppfattats vara densamma efter lagändringen som före denna. En utbredd uppfattning är att rätt till avdrag för resor till och från arbetet har bort medges om bilen måste vara disponibel på arbetsplatsen och i vart fall för alla dagar som bilen faktiskt använts i tjänsten.

Med den tolkning som tjänstemän inom RSV givit uttryck för innebär kravet på regelmässighet att bilen skall ha använts minst 160 dagar under ett år. Detta innebär att bilen skall ha använts i tjänsten i stort sett varje dag (4–5 dagar per vecka) för att avdrag över huvud taget skall medges.

Denna tolkning av lagtexten går inte att utläsa av förarbetena. I propositionen gavs ingen som helst ledning för en tolkning av vad den ändrade lagtexten kunde väntas innebära. Inte heller vid utskottsbehandlingen framkom några sådana uppgifter. Det är enligt min uppfattning djupt olyckligt att ett beslut som fattats av riksdagen har getts en tolkning som legat helt utanför riksdagens kontroll. Det är särskilt betänkligt eftersom det gäller tolkning av skatteregler där särskilda inskränkningar i riksdagens och regeringens delegationsrätt föreligger.

Den tolkning som RSV givit uttryck för har heller inte tillämpats likformigt i hela landet. I ett stort antal taxeringsnämnder och i anvisningar från ett flertal skatteenheter har en annan tillämpning av riksdagens beslut gjorts. Detta är en för de skattskyldiga helt oacceptabel konsekvens. Det är inte rimligt att regler som är av så avgörande betydelse inte tolkas på samma sätt i hela landet.

Från RSV har man enligt uppgift begärt att regeringen skall ändra de nu gällande reglerna. Jag vill mot denna bakgrund fråga finansministern om regeringen är beredd att ändra reglerna i kommunalskattelagen beträffande rätten till avdrag för resor till och från arbetet när bilen används i tjänsten.

den 13 oktober

1983/84:23 av *Erik Hovhammar* (m) till arbetsmarknadsministern om in-
bördens av den fackliga vetorätten enligt medbestämmandelagen:

Enligt praxis har vi i Sverige näringsfrihet. Avgörande för om en företagare kan driva sin rörelse är att han/hon klarar sig på marknaden samt följer lagar och förordningar.

Genom 38 § lagen om medbestämmande har emellertid denna praxis satts ur spel på ett sätt som gör enmansföretagare mer eller mindre rättslösa.

Enligt 38 § MBL skall i praktiken alla entreprenörer godkännas av facket – åtminstone tolkas lagen på detta sätt av många arbetsgivare.

Detta har i sin tur fått till följd att enmansföretagare i elbranschen i Stockholm i princip fått yrkes-/näringsförbud utfärdat av en facklig organisation.

Det senaste fallet gäller ett enmansföretag som var entreprenör åt ett storföretag inom elektronikbranschen.

Vid förhandling mellan elektronikföretaget och El-ettan satte facket som villkor för att godkänna entreprenaden att företaget skrev under ett kollektivavtal. Företagaren var beredd att göra detta.

När denne senare ville skriva på avtalet sade facket nej, med motivering att vederbörande saknade anställda. För att få arbeta åt elektronikföretaget skulle egenföretagaren vara tvungen att skaffa sig anställda.

Mot denna bakgrund vill jag fråga arbetsmarknadsministern:

Vilka åtgärder avser statsrådet vidtaga för att förhindra att facklig organisation med stöd av lagen om medbestämmande kan utestänga företag från arbetsmarknaden enbart av det skälet att företaget inte har anställda?

1983/84:24 av *Anders Björck* (m) till justitieministern om Europadomstolens dom i visst ärende från Sverige:

I september 1982 fälldes den svenska staten av Europadomstolen i Strasbourg i ett uppmärksammat expropriationsmål. Domen rörde två fall av långvariga expropriationstillstånd, som förenats med likaledes långvariga byggnadsförbud. Sverige fälldes på två punkter, dels för brott mot egendomsstadgandet i första tilläggsprotokollet, dels för brott mot konventionens artikel 6:1, som reglerar rätten till prövning av civila rättigheter och skyldigheter inom skälig tid.

Den 13 oktober 1982 interPELLERADE jag justitieministern i ärendet. I interpellationen ställde jag tre frågor: dels hur regeringen ämnade gå till väga för att bereda de ändringar i svensk lag som följer av Europadomstolens utslag, dels om oppositionen skulle beredas tillfälle att delta i detta arbete och dels slutligen huruvida utredningsarbetet skulle komma att begränsas till den lagstiftning som rör rätten till fast egendom eller om en mer fullständig genomlysning av svensk rätt motiverades av domen.

Justitieministern svarade den 29 oktober i kammaren att en undersökning hade igångsatts inom justitiedepartementet och att han när denna var avslutad skulle ta ställning till om oppositionen skulle ges möjlighet att delta i arbetet. Justitieministern utslöt inte att domen kunde få återverkningar på också andra lagstiftningsområden än plan- och byggnadslagstiftningen.

Fortfarande ett år efter tidpunkten för denna interpellationsdebatt har något svar inte lämnats om vad man kommit fram till inom justitiedepartementet om de åtgärder på olika områden som domen aktualiserar. Oppositionen har inte getts möjligheter till insyn eller medverkan i beredningsarbetet.

Mot denna bakgrund vill jag fråga justitieministern följande:

1. Är justitieministern beredd att lämna kammaren en redogörelse för de slutsatser som man kommit fram till inom justitiedepartementet angående konsekvenserna för svensk lagstiftning av den aktuella domen i Europadomstolen?

2. Anser justitieministern att oppositionen bör ges möjligheter att delta i beredningsarbetet?

Torsdagen den
13 oktober 1983

*Meddelande om
frågor*

Meddelades att följande frågor framställts

den 11 oktober

1983/84:64 av *Sven Henricsson* (vpk) till kommunikationsministern om handikappanpassningen inom kollektivtrafiken:

I riksdagens trafikpolitiska beslut 1979 uttalades den klara målsättningen, att inom en tioårsperiod anpassa de kollektiva trafikmedlen också för handikappade. Senare har dock transportrådet meddelat föreskrifter innebärande att endast hälften av järnvägsvagnarna kan uppfylla kraven för handikappanpassning fram till år 1989. Resterande del skulle enligt rådet klaras av inom ytterligare tre år.

Trots att man nu skjuter på verkställigheten av 1979 års beslut, borde det rimligen i dag finnas ett antal handikappanpassade vagnar liksom terminaler som gjorts tillgängliga för människor med rörelsehinder.

Jag vill fråga kommunikationsministern:

Vill statsrådet redogöra för hur långt arbetet med handikappanpassningen inom kollektivtrafiken har fortskridit sedan 1979 års beslut?

1983/84:65 av *Stig Josefson* (c) till finansministern om frisläpp av investeringsreserver:

Regeringen har den 6 oktober i år beslutat att förlänga frisläppen av investeringsfonder. Man har samma dag beslutat att *inte* förlänga frisläppet av investeringsreserver. Jag vill mot bakgrund av dessa båda beslut fråga finansministern vad som är orsaken till att man inte, som den förra regeringen, behandlat de olika företagsformerna likformigt och också frisläppt avsättningar till allmänna investeringsreserver.

1983/84:66 av *Rune Rydén* (m) till utbildningsministern om fördelningen av utrustningsanslaget till universitetsutbildning och forskning inom datateknik m. m.:

Trots att behovet av utrustning för utbildning och forskning inom datateknik, elektronik och teknisk fysik i Lund och datalogi i Linköping starkt har framhållits i budgetpropositionen i januari 1983, har relativt sett motsvarande belopp avsatts för övriga universitet och högskolor ur UHÄ-ramen. Detta har gjorts trots att Lund och Linköping är de enda lärosäten som utarbetat utrustningsprogram för dataområdet, vilka har fastställts av UHÄ i vederbörlig ordning. Sedan fördelas ur det särskilda anslaget på 20 milj. kr. motsvarande belopp till övriga högskolor. Lund har på så sätt erhållit en i förhållande till planeringssituationen och budgetpropositionens intentioner alltför liten del av det fastställda beloppet.

Bl. a. mot denna bakgrund bör frågan ställas om det är rimligt att

statmakterna fattar beslut om nya utbildningslinjer utan att konsekvenserna vad gäller nyanskaffning av utrustning samtidigt är klarlagda eller att t. ex. en nyinrättad lokal utbildningslinje ges en undermålig kvalitet på grund av att erforderliga utrustningsbehov inte kan tillgodoses i efterhand.

Vad avser utbildningsministern göra för att se till att riksdagen vid beslut om ny utbildning kan prioritera mellan skilda utbildningar med beaktande av samtliga kostnader för berörda utbildningar?

1983/84:67 av *Gunilla André* (c) till arbetsmarknadsministern om arbetsmarknadsservicen till intagna på kriminalvårdsanstalter:

Enligt uppgifter i massmedia har arbetsmarknadsmyndigheterna inskränkt servicen till de intagna på kriminalvårdsanstalter. Detta har skett trots att resurserna till AMS kraftigt förstärkts under de senaste åren. Tidigare brukade assistenter från arbetsförmedlingen göra besök i god tid före den intagnes frigivning för att planera för ett framtida jobb.

Med anledning av dessa uppgifter vill jag ställa följande frågor till arbetsmarknadsministern:

1. Vad är orsaken till att de intagna inte längre ges önskad service från arbetsförmedlingen?

2. Är regeringen beredd att vidta åtgärder för att de intagna åter skall ges erforderlig arbetsmarknadsservice för att underlätta de intagnas återanpassning?

den 12 oktober

1983/84:68 av *Göte Jonsson* (m) till arbetsmarknadsministern om lagstiftning rörande turordningen vid uppsägning:

Enligt en tidningsuppgift har Svenska kommunalarbetsareförbundet i Järfälla förordat att uppsägningar i samband med inskränkning av arbetsstyrka i första hand riktas till icke fackligt anslutna.

Med anledning av detta vill jag fråga statsrådet om hon avser att föreslå lagstiftning utifrån denna princip?

1983/84:69 av *Marie-Ann Johansson* (vpk) till statsrådet Bengt Göransson om statsbidraget till vissa privatskolor i Göteborg:

Regeringen har beslutat att bevilja statsbidrag till fyra privatskolor i Göteborgs kommun. Med detta beslut går man emot den politiska majoriteten (s + vpk) i Göteborgs skolstyrelse, som rekommenderade att endast en skola skulle erhålla statsbidrag.

En rad jämlikhets- och rättviseskäl kan anföras emot privatskolor för privilegierade grupper. I ett öppet brev i Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning den 11 oktober 1983 till Bengt Göransson från rektorn vid Bjurslättskolan i Göteborg, Folke Eriksson, redogörs på ett utmärkt sätt för dessa. I debatten förs naturligtvis också fram argument för dessa skolor, men arbetarrörelsen brukar vanligtvis inte höra till deras förespråkare.

Mot denna bakgrund vill jag fråga statsrådet:
Vilka skäl ligger bakom regeringens beslut i denna fråga?

Nr 6

Torsdagen den
13 oktober 1983

1983/84:70 av *Knut Wachtmeister* (m) till finansministern om planerna på en ny omsättningsskatt, m. m.:

*Meddelande om
frågor*

Finansdepartementet har nyligen i en departementspromemoria "Breddat underlag för produktionsfaktorskatter" föreslagit införandet av en s. k. miniproms.

Med anledning härav vill jag till finansministern ställa följande frågor:

1. Avser regeringen att i höst föreslå riksdagen en miniproms som väsentligt skulle drabba bl. a. stora grupper pensionärer och jordbrukare samt vidare anställda som arbetar i företag med vinstandelssystem?

2. Instämmer finansministern i den nämnda departementspromemorians slutsats, att 20 procentenheter av socialförsäkringsavgifterna är att betrakta som en ren skatt?

1983/84:71 av *Margareta Persson* (s) till justitieministern om handläggningen i domstol av mål om vårdnad och umgängesrätt:

Svea hovrätt har i ett uppmärksammat mål avkunnat dom i en tvist om rätt till umgänge med barn. Fadern tillerkändes därvid umgängesrätt med sin dotter, trots att det förelåg en ännu icke behandlad polisanmälan mot fadern för sexuellt övergrepp mot dottern.

Oavsett utgången av den förestående prövningen av polisanmälan är det otillfredsställande att tvisten om umgängesrätt avgörs innan den för umgängesfrågan så betydelsefulla polisanmälan är behandlad.

Mot bakgrund av det ovan anförda vill jag fråga justitieministern:

Avser justitieministern ta initiativ till förändringar i föräldrabalken med sådan innebörd att mål i tvist om vårdnad eller umgängesrätt skall avgöras först när alla relevanta omständigheter kan bedömas i ett sammanhang?

1983/84:72 av *Einar Larsson* (c) till jordbruksministern om den svenska sockernäringen:

Regeringen har i förhandlingar om ett nytt internationellt sockeravtal förklarat sig beredd att minska den svenska sockerproduktionen till 85 % självförsörjningsgrad. Detta innebär dels att driften vid svenska sockerbruk kan komma i fara, dels att ytterligare areal måste disponeras för spannmålsproduktion.

Mot bakgrund av detta vill jag fråga statsrådet om han är beredd att vidmakthålla den svenska sockerproduktionen på minst nuvarande nivå.

1983/84:73 av *Gunhild Bolander* (c) till jordbruksministern om garantier för fortsatt sockerbetsodling på Gotland:

Regeringens representant har – vid en nyligen hållen sockerkongress i Genève – uttalat att vår självförsörjningsgrad skall minskas med 10 % till

85 %. Motivet uppges vara att Sverige bör hjälpa u-länderna. Detta måste då få till följd att bl. a. sockerbruket på Gotland kommer i riskzonen för nedläggning.

En nedläggning av Roma sockerbruk skulle få förödande konsekvenser för vårt län, med tanke på den stora betydelse ur regionalpolitisk synpunkt som jordbruket i allmänhet, och sockerbetsodlingen i synnerhet, har på Gotland. Jag vill också påminna om det riksdagsbeslut som fortfarande gäller, nämligen att de båda ö-bruken – Roma på Gotland och Mörbylånga på Öland – ur regionalpolitisk synpunkt skulle vara kvar.

Eftersom framtiden för de anställda vid bruket och för odlarna är synnerligen oviss med hänsyn till den av regeringen tänkta självförsörjningsgraden, vill jag ställa följande fråga till jordbruksministern:

Är regeringen beredd att verka för en svensk sockerproduktion som garanterar fortsatt sockerbetsodling på Gotland och därmed fortsatt drift vid Roma sockerbruk?

1983/84:74 av *Agne Hansson* (c) till civilministern om Kalmar som "byråkratisk frizon":

I en artikel i Svenska Dagbladet förklarar civilministern att regeringen i några "frizonskommuner" vill pröva effekterna av en långtgående minskad reglering av kommunernas verksamhet. Även vad gäller länsorganisationen skall det bli försöksverksamhet i syfte att förenkla, enligt civilministern.

Med anledning härav vill jag fråga om civilministern är beredd att låta kommunerna i Kalmar län och länet som helhet utgöra försöksområde för en sådan "byråkratisk frizon"?

1983/84:75 av *Agne Hansson* (c) till civilministern om åtgärder mot byråkrati och krångel inom bostadssektorn:

Den socialdemokratiska regeringen har inte minst genom uttalanden från civilministern markerat en vilja att förenkla i administrationen och motverka byråkrati och krångel.

Få sektorer är så hårt reglerade som bostadssektorn. Trots att bostadsbyggandet ligger på en avsevärt mycket lägre nivå i dag än under miljonprogrammets dagar befinner sig administrationen och byråkratin runt byggandet på en oförändrat hög eller snarare högre nivå.

Med anledning härav vill jag fråga civilministern om regeringen är beredd att vidta åtgärder för att begränsa byråkrati och krångel inom bostadssektorn, och i så fall vilka åtgärder till förenklingar som regeringen avser att vidta?

1983/84:76 av *Oswald Söderqvist* (vpk) till statsrådet Birgitta Dahl om svensk anknytning till sovjetiskt naturgasnät:

Introduktionen av naturgas i den svenska energiförsörjningen är blygsam. När det talas om utvidgningar rör det sig om möjligheter inom Sydgasprojek-

tet eller spekulationer om utvinning av ännu ej upptäckta fyndigheter utanför Nordnorge.

Men när det gäller de sovjetiska gasleveranserna, där Västeuropas alla stora industrinationer engagerat sig, är den svenska regeringen helt tyst. Möjligheterna att via Finland få en koppling till det sovjetiska gasnätet är stora och borde ägnas större intresse.

Jag vill fråga energiministern:

Varför har inte större ansträngningar gjorts, och vilka åtgärder kommer att vidtas, för att få en svensk anknnytning till naturgasleveranserna från Sovjet?

1983/84:77 av *Björn Samuelson* (vpk) till utbildningsministern om de ekonomiska följderna av intagning på ny studieväg i gymnasieskolan:

I skolförordningens 9 kap. 9 § sägs att inträdessökande som tidigare varit elev i gymnasieskolan på nytt kan intagas som elev på för honom eller henne ny studieväg. Därvid kan ett ämne som tidigare lästs i minst samma omfattning som på den nya studievägen överföras och tillgodoräknas i den nya gymnasieutbildningen. Detta kan dock få ekonomiska konsekvenser för eleven. Denne kan komma att betraktas som deltidsstuderande och får då studiemedel eller studiepenning reducerade.

Jag vill därför fråga utbildningsministern:

Vilka åtgärder ämnar utbildningsministern vidta för att undanröja ovan beskrivna missförhållande?

1983/84:78 av *Paul Lestander* (vpk) till jordbruksministern om säkerhetskontrollen vid dammanläggningar:

Många människor har blivit oroade av läckan från Suorvamagasinet. Det gäller inte bara dem som är direkt berörda av den dammanläggningen, utan också alla dem som lever i skuggan av andra liknande anläggningar. Den naturliga fråga man ställer sig är hur noggrann säkerhetskontrollen är vid dammarna och om det över huvud taget finns någon sådan kontroll.

Jag vill mot denna bakgrund fråga jordbruksministern:

Hur sker säkerhetskontrollen vid existerande dammanläggningar, och kommer regeringen att vidta några åtgärder för att förbättra denna kontroll?

1983/84:79 av *Berit Edvardsson* (vpk) till socialministern om beräkningen av barnomsorgsavgiften för studerande:

Sedan ett par år tillbaka räknas studielån som inkomst i samband med fastställande av bostadsbidrag. Detta har av vissa kommuner tagits till intäkt för att studielånet också skall kunna räknas som inkomst vid beräkning av avgifter inom barnomsorgen. Det varierar i olika kommuner huruvida man räknar in hela studielånet eller delar därav.

Jag vill mot denna bakgrund fråga socialministern:

Kommer regeringen att vidta några åtgärder med anledning av att vissa kommuner börjat räkna studielån som inkomst i samband med fastställande av avgifter inom barnomsorgen?

Nr 6

Torsdagen den
13 oktober 1983

*Meddelande om
frågor*

Torsdagen den
13 oktober 1983

*Meddelande om
frågor*

1983/84:80 av *Alexander Chrisopoulos* (vpk) till arbetsmarknadsministern om AMU-elevernas situation:

Hälften av AMU-eleverna har i dag utbildningsbidrag, som är 165 kr./dag. Det är uppenbart för var och en att det är nästan omöjligt att leva på ett sådant belopp.

Många av AMU-eleverna har dåliga odds på arbetsmarknaden – lång arbetslöshet, dåliga kunskaper i svenska, inga arbetslivserfarenheter, handikapp osv. Trots det försämras utbildningen genom att AMS och SÖ skär ner på utbildningstiden och inför lärlösa lektioner.

Vad kommer regeringen att göra för att förbättra AMU-elevernas situation, såväl ekonomiskt som utbildningsmässigt?

1983/84:81 av *Ingemar Eliasson* (fp) till statsrådet Bengt Göransson om Adolf Fredriks musikskola:

En undersökning bland eleverna på högstadiet i Adolf Fredriks musikskola visar att endast 10–12 elever tänker söka till musikgymnasiet, som normalt tar in 90 elever varje år.

Detta är ytterligare ett bevis för att en flyttning av skolan allvarligt kommer att undergräva utvecklingen av musiklivet i Stockholmsområdet. Jag vill därför fråga statsrådet:

Ser regeringen någon möjlighet att verka för att Adolf Fredriks musikklasser får fortsätta sin verksamhet som hittills?

den 13 oktober

1983/84:82 av *Göte Jonsson* (m) till statsministern om lönekraven efter införande av löntagarfonder:

I fonddebatten säger socialdemokraterna att löntagarna vill ha löntagarfonderna. I regeringsförklaringen sade statsministern: "Härigenom skapas bättre förutsättningar för lugna avtalsrörelser och en varaktig lönsamhetsförbättring i näringslivet."

Med anledning av detta vill jag fråga statsministern om det föreligger någon överenskommelse mellan regeringen och löntagarnas organisationer som innebär att löntagarna skall sänka lönekraven bara av den anledningen att löntagarfonderna genomförs?

1983/84:83 av *Larz Johansson* (c) till jordbruksministern om utrotning av frilevande vildsvin i Södermanlands län:

Riksdagen beslöt våren 1981 att ett mindre bestånd frilevande vildsvin t. v. skall få finnas i Stockholms län, där de dels skall kunna hållas under kontroll, dels ge underlag för en uppföljande undersökning med vissa givna syften.

Som man emellertid kunde befara redan vid beslutstillfället i fråga har vildsvinen inte kunnat förmås att acceptera länsgränsen som en naturlig och oöverstiglig gräns för sitt utbredningsområde, och följaktligen finns det nu en

snabbt växande stam av vildsvin också i Södermanland.

Speciellt under den senaste sommaren har många jordbrukare kunnat konstatera en tilltagande skadegörelse på växande gröda, främst potatis och havre, men även angrepp mot tamsvin har förekommit.

Mot den bakgrunden vill jag fråga jordbruksministern vilka åtgärder han är beredd att vidta för att vildsvinen snarast skall utrotas i Södermanlands län.

Nr 6

Torsdagen den
13 oktober 1983

*Meddelande om
frågor*

1983/84:84 av *Oskar Lindkvist* (s) till bostadsministern om bättre kostnads-kontroll vid den statliga bostadslångivningen:

Vid länsbostadsnämnden i Göteborg har gjorts en undersökning angående kostnader vid ombyggnad av bostäder för vilka statliga bostadslån utgått. I undersökningen har för elva ombyggnadsprojekt en jämförelse gjorts mellan uppgivna byggnadskostnader vid slutliga ansökningar om bostadslån och vad som uppgivits som reparations- och ombyggnadskostnad i deklarationshand-lingar.

Undersökningen visar att det finns anledning misstänka att bostadslån utgått med för högt belopp i förhållande till den i deklARATIONEN uppgivna ombyggnadskostnaden – något som innebär att lånsökanden fått ett för stort räntebidrag – och/eller att den i slutlig låneansökan uppgivna ombyggnads-kostnaden är korrekt medan den i deklARATIONEN uppgivna kostnaden är lägre. Detta senare kan medföra ett för lågt taxeringsvärde för fastigheten och därmed skattebortfall.

Med hänvisning till det ovan anförda vill jag fråga bostadsministern:

Vilka åtgärder avser bostadsministern vidta för att uppnå bättre kostnads-kontroll avseende den statliga bostadslångivningen?

1983/84:85 av *Erik Hovhammar* (m) till arbetsmarknadsministern om över-synen av ledighetslagarna:

Under den förra regeringens tid tillsattes en arbetsgrupp inom arbetsmark-nadsdepartementet som skulle se över ledighetslagarna – detta mot bakgrund av bl. a. de svårigheter som den ökade floran av ledighetslagar inneburit, inte minst för de mindre företagen.

På vilket sätt har den nuvarande regeringen fortsatt detta arbete?

26 § Kammaren åtskildes kl. 14.05.

In fidem

BENGT TÖRNELL

/Solveig Gemert